

özgürlüğe yürüyelim

LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI 2022 YILI RAPORU

KA
OS
GL
estimlilik kuruluşa
heteroseksüelliği de
sigaralıdır.

Özgürlüğe Yürüelim

LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI

2022 YILI RAPORU

Hazırlayan
Kerem DİKMEN

Katkıda Bulunanlar
Defne Güzel *Veri girişleri*
kaosgl.org *Haber kaynağı*
Hayri Tunç, Gözde Demirbilek, Yunus Emre Demir *Fotoğraflar*
Murat Köylü

Kapak Fotoğrafı
2022 İstanbul Onur Yürüyüşü, Hayri Tunç

Yayımlayan
Kaos GL Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği

Birinci Baskı
15 Mart 2023, Ankara

Bu kitap parayla satılamaz. İnsan haklarının desteklenmesi amacıyla yapılan ve ticari olmayan etkinliklerde serbestçe kullanılabilir.

Kaos GL Derneği
PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere Çankaya - Ankara
Telefon: +90 312 230 0358
Faks: +90 312 230 6277
E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org
www.kaosgl.org
www.kaosgldernegi.org

Tasarım
Ceket Medya

Bu rapor, İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) desteğiyle yayımlanmıştır.
Bu, rapor içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

özgürlüğe yürüyelim

LGBTİ+'LARIN İNSAN HAKLARI 2022 YILI RAPORU

Hazırlayan:
Kerem DİKMEN

İÇİNDEKİLER

A. GİRİŞ	7
B. METODOLOJİ	9
C. ANAHTAR BULGULAR	11
Ç. ARKA PLAN	22
D. ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI BİLGİ VE DOKÜMANTASYON SİSTEMATIĞİNE GÖRE OLUŞTURULMUŞ HAK BAŞLIKLARINDA LGBTİ+'LARIN DURUMU	36
1. Yaşam Hakkı	36
2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı ile Kişisel Bütünlük Hakkı	36
3. Özgürlük ve Güvenlik Hakkı	37
4. Özel Hayata Saygı Hakkı	38
5. Seyahat etme, İkamet Etme ve Barınma Hakkı	38
6. Üreme Hakkı	38
7. Bilgi Edinme Hakkı	39
8. İfade Özgürlüğü	39
9. Çalışma Hakkı	40
10. Sosyal Güvenlik Hakkı	40
11. Dernek Kurma ve Toplanma Hakkı	41
12. Mülkiyet Hakkı	41
13. İtibarın Korunması Hakkı	42
14. Bilimsel İlerlemelerden Yararlanma Hakkı	42
15. Siyasi Katılım Hakkı	43
16. Yabancıların Hakları	43
17. Mültecilerin Hakları	43
18. Sanık Kişilerin Hakları	43
19. Tutuklu veya Mahpus Kişilerin Hakları	44
20. Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı	44

21.	Eğitim Hakkı	44
22.	Evlenme veya Aile Kurma Hakkı	44
23.	Mal ve Hizmetlere Erişim	44
E.	TAVSİYELER	45
1.	Türkiye Büyük Millet Meclisine	45
2.	Cumhurbaşkanlığına	46
3.	Uluslararası Paydaşlara	48
a.	Avrupa Konseyine	48
b.	Avrupa Birliğine	48
F.	SONUÇ	49
	KAYNAKLAR	50

A. GİRİŞ

Öncelikle bu raporun yazımı devam ederken yaşadığımız iki büyük depremle vefat eden, yaralanan, yakınlarını kaybeden herkesle dayanışmamızı bildiriyoruz ve acılarını paylaşıyoruz. Acımız taze olsa da bir insan hakları örgütü olarak şunu belirtmek zorundayız. Doğal afetler yaşamın gerçeği. Bilim ise bu gerçeğin etkilerinin üstesinden gelmemizin anahtarı. Dünyada şiddetli depremlerin yaşandığı tek coğrafya Türkiye değil. Ancak depremlerin en büyük can kaybına yol açtığı coğrafyalardan biri Türkiye. Bunun nedenlerini sorgulamalıyız.

İnsan hakları sorunlarının da nedenlerinden biri olan katı merkezîyetçi yönetim anlayışı; denge ve denetleme mekanizmasının önemli ayaklarından biri olan sivil toplum kuruluşlarını suç örgütleri gibi gösterip, tasfiye etmeye yöneldi. Tasfiye etmediklerini veya edemediklerini ise denetimlerle yıldırıldı. Yürütme, parlamento çoğunluğundan aldığı güçle Türkiye sivil toplumunu devlete tabi kılacak düzenlemeler yaparak, yapısal bir dönüşümü hedefledi, tabi tutulamayanlar OHAL kararlarıyla, kapatma kararlarıyla, kapatma davalarıyla kapatıldı, kalanlarsa keyfi gerekçelere dayanan rutin denetimlerden başını kaldıramaz halde. Türkiye’de son yıllarda her sene insan hakları alanında çalışan dernekler İçişleri Bakanlığının taşra teşkilatı tarafından denetleniyor. Ancak mevzu sivil toplum olunca denetleme konusunda pek hevesli olan İçişleri Bakanlığı ve diğer bakanlıklar, yapı denetimi ve afet konusunda aynı kararlılığı “nedense” gösteremiyor. Bununla da yetinmiyor, kamu kurumu niteliğindeki meslek örgütlerinin denetim gücünü zayıflatıyor. Basın ise sansür yasası ile ceza tehdidiyle karşı karşıya.

Basının Cumhurbaşkanı dahil devlet yöneticilerini eleştirmesinin engellendiği bir atmosferde; her eleştiriye suç eylemi olarak görüp bastıran, ifade özgürlüğünü sistematik olarak engelleyen ve böylece eleştirel ifadeleri de yok sayan, sivil toplumu ve meslek kuruluşlarını zayıflatan, akademik özgürlüğü yok sayarak üniversiteleri bilim üretilen yerler olmaktan çıkartıp ortaöğretim kurumları gibi yöneten bir devlet pratiğinin karşılaşıcağı kaçınılmaz sonuçları özellikle afet zamanlarında deneyimliyoruz. Sivil toplumun tasfiyesine dönük politikalar ise afete karşı halkın örgütlülüğünü aşındırdı ve zayıflattı. Bugün sivil toplumu baskı altına alma veya tasfiye etme şeklindeki politikaların bir sonucu da yaşadığımız afete karşı sivil toplumun etkili müdahale yeteneğinin aşındırılmış olması. Siyasi katılımın, denge denetleme mekanizmalarının kurularak güçlendiği, şeffaf, adil bir yargı sistemine sahip, toplumun ifade özgürlüğünü birçok kanal üzerinden kullandığı bir ortamı tesis eden devlet yönetimi bu tür felaketleri en az zararla atlatma konusunda

daha yetkin hale gelecektir. LGBTİ+ hak savunucuları olarak yeryüzündeki herkesin insan onuruna yaraşır bir hayat sürmesine duyduğumuz özlemi böylelikle yinelemek isteriz.

Kaos GL olarak 2007 yılından beri Türkiye'deki LGBTİ+'ların insan hakları ihlallerini raporluyor, raporu tespit ve önerilerimizle birlikte paydaşlarımız ve kamuoyuyla paylaşıyoruz.

Raporumuzun veri kaynağı medya izlemesidir. Haber ajansları haber değeri olabilecek olayları bizlere sunabilmektedir ancak böyle bir "değeri" olmadığı düşünülen olaylar medyanın radarına girmediği için medya izleme sırasında bize de ulaşmamaktadır. Oysa olgunun haber bakımından değeri ile bir hak ihlali açısından veri olarak değeri farklıdır. Bundan ayrı olarak uğradığı hak ihlalinin çoğalmaması veya ağırlaşmaması için çoğu zaman LGBTİ+'lar cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet karakteristiği gibi öz benliklerini ifade eden bilgileri paylaşmamaktadır. Bu da rapora süzülen verinin dahi oldukça sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sınırlılık içinde dahi raporlarımız üç yıllık veya beş yıllık setler halinde incelendiğinde, içinde bulunduğumuz insan hakları krizinde başlıca ihlale uğratılan kesimlerinden birinin LGBTİ+'lar olduğunu göreceksiniz. Kaos GL'nin geçmiş senelerde yayımladığı raporlara internet sitemizde yer alan elektronik kütüphane üzerinden erişebilirsiniz.¹

Raporumuzun gövdesi dört ana bölümden oluşmaktadır. Anahtar bulguları paylaşacağımız kısmın ardından, elde ettiğimiz bulguların oluştuğu iklimi arka plan kısmında resmedeceğiz. Böylece verilerin oluşum sürecinin okurun gözünde canlanmasını umuyoruz. Bunu takiben hak başlıkları üzerinden ihlal sayılarını paylaşacağımız bölümün ardından insan hakları bakımından yerine getirme, önleme, denetleme ve izleme yükümlülüğü olan otoritelere dönük tavsiyelerimiz bir sonraki bölümde yer alıyor.

Rapor içeriğinde "verileri olduğu gibi aktarma yöntemi" kısa bir süre önce terk edilmişti. Bunun yerine raporun son kısmındaki listede yer alan linklerde, raporu açığa çıkaran veri setine de isteyenlerin ulaşmasına imkan sağlıyoruz.

Raporumuzun LGBTİ+'ların sistematik olarak maruz bırakıldığı ayrımcılığı ve hak ihlallerini tarihe not düşüren bir belge olması dileğiyle iyi okumalar dileriz.

¹ <https://kaosgldernegi.org/e-kutuphane>

B. METODOLOJİ

Raporumuzda kullanılan verilerin tamamına yakını, Kaos GL'nin medya izleme faaliyeti sırasında objektifine giren haberlerin veya haber ajansından takip edilen günlük bültenlerin içerisinde yer alan haberlerin, sırf raporlama için oluşturulmuş veri tabanına aktarılması yoluyla elde ediliyor. Bununla birlikte Kaos GL'nin kurumsal olarak verdiği danışmanlıklar veya sivil toplum ilişkileri, kişisel ilişkiler veya mesleki ilişkilerle elde ettiği bilgiler de veri tabanının medya izleme dışındaki kaynağını teşkil ediyor. Bu da haber ajanslarına yansımayan, kurumsal veya kişisel ilişkiler yoluyla da öğrenemediğimiz ihlal verisine ulaşamamız anlamına geliyor. Veriye ulaşamamanın sonucuysa ihlali raporlaştıramamamız. Bu nedenle bu raporda bilgisi verilen ihlallerin Türkiye'nin çok çok küçük bir ölçeğini yansıttığını okurların dikkatine önemle sunarız.

Araştırma sırasında elde edilen verinin illere göre dağılımını da paylaşacağız. Böylelikle okur da Türkiye ölçeğine istatistik yayılsa idi nasıl bir niceliğe ulaşabiliriz sorusunu kendi zihninde yanıtlayabilecektir. Ancak bunu yanıtlarken ihmal edilmemesi gereken husus basının metropollerdeki olaylara erişiminin daha yaygın olduğu ve görece düşük nüfuslu yerelerde ise haber akışının yalnızca ajanslar üzerinden olduğu gerçeği.

Kaos GL LGBTİ+'ların İnsan Hakları Raporu, 1982 yılında oluşturulan HURIDOCS (Uluslararası İnsan Hakları Bilgi ve Dokümantasyon Sistemleri) sistematığı baz alınarak geliştirilmiş bir veri tabanına medya takibi ile elde edilen bilgilerin aktarılması ile oluşmaktadır. Kaos GL bu sistematik içerisinde doğrudan hedef gösterilerek sarf edilen ve kimi zaman şiddet çağrısı da içeren nefret söylemlerine karşı devletin pozitif yükümlülük ihlallerini "itibarın korunması hakkı" başlığı altında ele alacak, bunun dışında Avrupa Konseyi denetim mekanizmalarında yer aldığı şekilde özel hayata saygı hakkı ihlallerindeki "özel hayat" kavramını, yaşayan bir şemsiye kavram olarak değerlendirecektir. İnsan hakları belgelerinde tanınmış hakları içeren bu sistemde yer alan nefret söylemi, nefret suçları, çalışma ve istihdam gibi bazı başlıklar, Kaos GL'nin Medya İletişim Programı veya İnsan Hakları Programları tarafından ayrıca raporlaştırılmaktadır. İlgili başlıklarda, yayım tarihinde mevcutsa, bu raporlara erişim bilgisini vermekle yetineceğiz.

Rapor içerisindeki bazı veriler, 2022 yılından önceki bilgileri de içerebilir. Bunun nedeni bu verilere dayanak olay ve yargı süreçlerinin 2022 yılı içerisinde bir aşama kaydetmesidir.

Son olarak önceki raporlardaki sayılarla bu rapordaki sayılar arasında gözle görü-
lür bir fark olduğunu okurlar fark edecektir. Bu durum yönetsel bir değişikliğe
gidilmesinin sonucudur. Geçmiş raporlarımız olay bazlı sayısal verileri paylaşmak-
taydı, bu rapor ise olaylarda ihlale uğrayan LGBTİ+ hak sahibi sayısı üzerinden
sayısal veriyi ön plana çıkarmaktadır. Zira bir barışçıl gösterinin polis şiddeti ile
bastırılması tek bir olay olsa da o olay sırasında yüzlerce kişinin gözüne alınma-
sı, yüzlerce hak sahibini ve yüzlerce ihlali ortaya çıkarmaktadır. Bununla birlikte
olaylar sonucunda hakkı ihlal edilen LGBTİ+ sayısının bilinemediği durumlarda
(Örneğin bir barışçıl toplantının Valilik tarafından yasaklanması.) hala olay sayısı,
tek bir LGBTİ+ etkilenmiş gibi bir yanılsamaya yol açsa dahi paylaşılmaktadır. An-
cak bu açıklamamızdan anlaşılacağı üzere paylaşılan veriler en az sayılardır.

C. ANAHTAR BULGULAR

On senelik bir periyottan bakıldığında LGBTİ+ hakları bakımından birkaç kilometre taşı dikkati çekmektedir.

Bunlardan ilki, İstanbul'da Taksim'de bulunan Gezi Parkının yerine yapı inşa edilmesine karşı başlayıp Türkiye'nin birçok iline yayılan barışçıl protesto sürecidir. Bu süreç, toplumsal muhalefetin önemli bir öznesi olan LGBTİ+ hareketini, diğer öznelerle buluşturmuş, kitleselliğini arttırmış ve sonuç olarak taleplerinin daha geniş bir yelpazede ve yükses sesle dile getirilmesini sağlamıştır.

2016'da başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişiminin ardından ilan edilen olağanüstü hal ve uygulanan ara rejim, sivil toplumda kalıcı zararlara neden olan bir etki yaratmıştır. Darbe girişiminin arkasındaki güç olduğu ifade edilen Gülen cemaatinin, devlet içerisindeki uzantılarını tasfiye amacıyla ilan edilen olağanüstü hal, çok kısa sürede ilan edilme amacından farklı amaçları da gözeten, toplumsal muhalefete dönük bir sistematik baskı aracına dönüşmüştür. Bu dönemin en belirgin adımlarından biri de Ankara genel LGBTİ+ etkinlik yasakları olmuştur. Devlet, LGBTİ+'ların kamusal alandaki varlığını izole etmeye dönük operasyonu, sivil güçler ve kolluk güçleri aracılığıyla yürütmüştür. Yasaklama kararı idari yargıda iptal edilse de, yürütmeyi durdurma kararının yargılama devam ederken kesinleşmesi üzerine Anayasa Mahkemesi ve ardından İnsan Hakları Avrupa Mahkemesine yapılan bireysel başvurular, kabul edilemezlik kararlarıyla karşılanmış, başka bir ifade ile yasaklamalara karşı hukuk sistemi reaksiyonu çok sonra vermiştir. Bu da yürütmeyi durdurma taleplerinin reddi kararlarını de jure karaktere büründürmüştür. LGBTİ+'lara, devlet yetkisini kullananlara çizilen hukuki sınırların aslında olmadığı mesajını vermiş ve LGBTİ+ hakları karşıtlığı konusunda uzun erimde önemli bir nokta teşkil etmiştir.

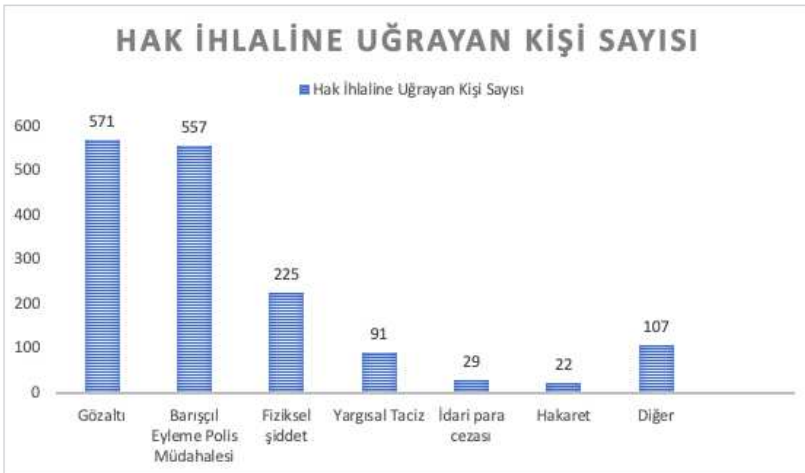
Yürütmenin tek kişinin şahsında güçlendiği ve parlamento ile yargı üzerindeki yürütme gücünün tepe noktasına ulaştığı bir sistem olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet sistemi ise, LGBTİ+'lara dönük ihlal siyasetinin tek elden ve hızlıca yürütülmesi konusunda eşsiz bir imkan olarak değerlendirilmiştir. Zira Cumhurbaşkanlığı tek imzalı kararnamelerle uygulayıcıları belirleme yetkisini elde ederken, uygulayıcıların uygulamalarının hukuka uygunluğunu denetleyecek olan yargıç sınıfı ise doğrudan cumhurbaşkanının dahil olduğu bir karar sürecinin sonunda saptanmakta, yargıçların yükselmeleri ve tayinlerinde de benzer bir karar süreci izlenmektedir.

2018 ve sonrası bu sürecin LGBTİ+'lar açısından elde edilen kazanımların tek tek yitirildiği ve ihlallerin arttığı; buna karşılık LGBTİ+'ların kadın hareketi ile birlikte toplumsal muhalefetin en güçlü kesimini teşkil ettiği bir döneme işaret etmektedir.

Bu akış içerisinde 2022 yılı, LGBTİ+ hakları açısından serbest düşüşün devam ettiği bir yıl olmuştur.

Tek tek vakaların şehirlere dağılımına bakıldığında İstanbul'da hak ihlaline neden olan olayların toplam sayısının ülkede gerçekleşen ihlallerin %35'ine denk geldiği görülmektedir. Bunu sırasıyla İzmir ve Ankara izlemiştir. Grafikte yer alan sayılara, genel düzenleyici işlemler nedeniyle sistematik ihlale neden olan ülkesel uygulamalar, oranı değiştirmemesi nedeniyle dahil edilmemiştir. Hemen belirtelim ki bu orana, elde edilen verinin iç dağılım uygulanması yöntemiyle ulaşılmıştır. İhlal verilerinin çok küçük bir kısmına ulaşıyor olması, basının bu şehirlerdeki etkinliği ve çeşitliliği, bu şehirlerdeki LGBTİ+ aktivizminin yoğunluğu ile bu yoğunluğa bağlı artan görünürlük gibi faktörlerin, dikkate alınması gereklidir. Ancak bu oranın Türkiye genelini temsil etmese de fikir verdiği düşüncesindeyiz.

Gözetilme, barışçıl eylemde polis müdahalesiyle gözetilme alınma ve bazen buna eşlik eden bazen de bundan bağımsız olarak gerçekleşen fiziksel şiddet, sayı bakımından LGBTİ+'ların maruz kaldığı başlıca ihlal eylemleridir.

İhlal Edilen Özgürlük Türüne Göre İhlal Sayısı	
İfade Özgürlüğü	688 ²
İşkence/Kötü Muamele Yasağı ve Kişisel Bütünlük Hakkı	612
Toplanma/Örgütlenme Hakkı	573
Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkı	571
Çalışma Hakkı	37
İtibarın Korunması Hakkı	24
Özel Hayata Saygı Hakkı	9
Barınma Hakkı	8
Mülkiyet Hakkı	6
Seyahat Hakkı	5
Yaşam Hakkı	3
Mahpus/Tutuklu Hakları	3
Eğitim Hakkı	3
Mal/Hizmete Erişimde Eşitlik Hakkı (Ayrımcılık Yasağı)	2
Sağlık Hakkı	2
Siyasi Katılım Hakkı	2
Mültecilerin Hakları	1
Bilgi Edinme Hakkı	1

Devlet kurumları ve uygulayıcılar, "LGBTİ+'ları kamusal alandan tasfiye etme" olarak kısaca özetlenebilecek bir politikayı takip ederek öncelikle negatif eylemlerle ifade özgürlüğünü sistematik olarak ihlal etmeye yönelmiştir. Sırf LGBTİ+'lar tarafından çağrısı yapılan açık hava etkinliklerinin neredeyse tamamı yasaklanmış; Anayasaya aykırı olması nedeniyle dikkate alınması mümkün olmayan bu yasaklara karşılık Anayasal haklarını kullanarak sokağa çıkan LGBTİ+'larsa şiddet kullanılarak göz altına alınmıştır.

Öte yandan önceki senelerde veya 2022 yılı içerisinde yapılan barışçıl gösteri yürüyüşlerinde gözetilme alınan LGBTİ+'lara karşı yürütülen kovuşturmalar, yargısal taciz yoluyla LGBTİ+'ların haklarının ihlaline yol açmıştır.

2 Bu sayıya tablodaki toplanma/örgütlenme hakkı, mültecilerin hakları, bilgi edinme hakkı ihlal sayıları dahildir

İfade Özgürlüğü İhlal Edilen Kişi Sayısına Göre İhlaller

İhlal Edilme Biçimi	İhlale Uğrayan Sayısı
Barışçıl Eylemin Kolluk Tarafından Bastırılması	557
İfade Kullanımı Nedeniyle Kovuşturma	90
Özel Etkinlik Yasağı	7*
Belirli Bölge ve Sürede Genel Etkinlik Yasağı	6*
Sahne/Performans Yasağı	4
Barışçıl Gösteri Öncesi İdare Tarafından Yasaklama	4*
Genel Sansür	2*
Sembol Yasaklama	3*
Özel Sansür	1*
Genel Yayın Kısıtlaması	1*
İfade Kullanımı Nedeniyle Sınırdışı	1
Barışçıl Eyleme Katılım Nedeniyle İdari Yaptırım	1
İfade Aracını Engelleme	1
Yayın Nedeniyle Para Cezası	1
İfade Özgürlüğünü İhlal Eden Mevzuat	2*
Çevrimiçi Etkinliğe Siber Tehdit	1*
Beyanat Nedeniyle Rutin Dışı Dernek Denetimi	1*
Bilgi Edinme Talebinin Reddi	1*
Ablukaya Alma	1*

Barışçıl toplantı ve gösterilere şiddet kullanılarak yapılan müdahaleler, beraberrinde LGBTİ+'ların gene şiddet kullanılarak tek tek veya toplu olarak gözaltına alınması uygulamalarının da yaygınlaşması anlamına gelmiştir. Bu bağlamda sayı bakımından ifade özgürlüğü ihlallerinin ardından bekleneceği üzere kişi özgürlüğü ile işkence/kötü muamele yasaklarını içerir şekilde kişisel bütünlük hakkı ihlalleri gelmiştir.

LGBTİ+'lara üçüncü kişiler tarafından yönelen fiziksel şiddete karşı etkili soruşturma yükümlülüğünün yerine getirilmemesi de ayrıca bu başlıktaki ihlallerin artmasına yol açmıştır. Öte yandan cinsiyet geçiş sürecinde kısırlaştırma için yapılan cerrahi ve hormonal müdahalelerin yasal altyapısı korunduğu için bu durum sistematik ihlallerin devamına neden oldu.

2022 İstanbul Onur Yürüyüşü, Fotoğraf: Gözde & Yunus Emre Demir

LGBTİ+'lar istihdama erişimde bariz bir ayrımcılığa maruz kalmaktadır, işe alım süreçlerinde özellikle açık kimlikliler olmak üzere LGBTİ+'ların istihdamı, natrans heteroseksüel erkek ve kadınlara göre çok daha düşük bir orana tekabül etmektedir. Özel sektör ve kamu sektöründen toplanan bilgiler ışığında, yönetici seviyesinde LGBTİ+ görünürlüğünün sıfır seviyesinde olduğu anlaşılmaktadır.

Nefret söylemi bizzat seçilmiş veya atanmış üst düzey kamu yöneticileri eliyle yaygınlaştırılmaktadır. Seçim dönemlerinde artan nefret söylemi, seçim dönemi dışı dönemde de sıradan bir hal almıştır. Açık şiddet çağrısı içermese dahi nefret söyleminin seçilmiş ve atanmış üst düzey devlet yöneticileri tarafından yaygınlaştırılması, sivillerin parçası olduğu nefret kampanyalarını motive etmiştir. LGBTİ+'ların genel veya bireysel nefret söylemine karşı korunması için başvuru yolları bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesi LGBTİ+'lara dönük nefret söylemi konulu özel hayat başvurularını sistematik olarak kabul edilemezlikle karşılamakta, bu söylemlerin şiddet çağrısı içermedikçe ceza hukuku mekanizmalarıyla takip edilmesini gereklilik olarak görmemekte ve mağdurlara etkili hukuk yolu olarak tazminat gibi hukuki giderim yollarını işaret etmektedir. Ancak yalnızca Kaos GL'nin,

Türkiye’de nefret söyleminin bayraktarlığını yapan Yeni Akit aleyhine açtığı iki ayrı tazminat davasını kazanmış olmasına rağmen bu gazetenin yaydığı nefret söyleminin azalmak bir yana artması, Anayasa Mahkemesinin bu konudaki değerlendirmesinin ülke gerçekliği ile uyuşmadığını açıkça göstermektedir.³

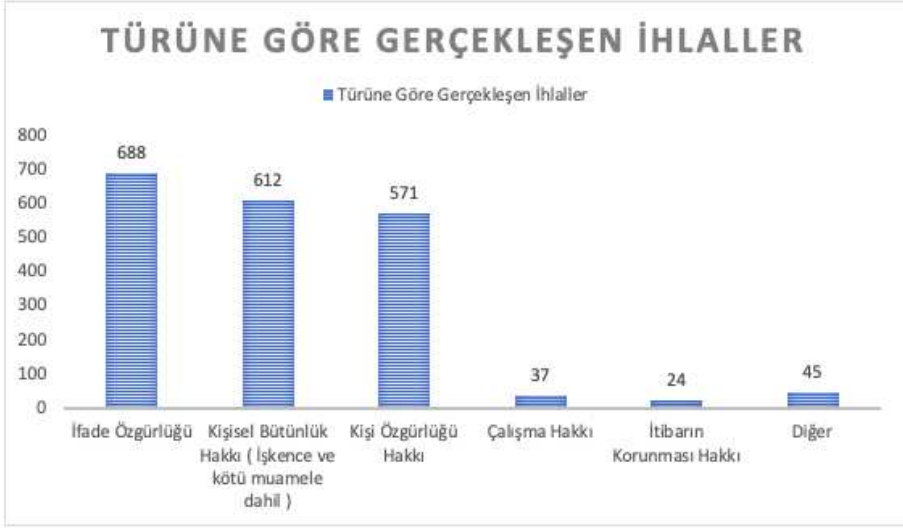
Özel hayata saygı hakkı konusunda genel bir politika yokluğu, hayatın her alanında LGBTİ+’ların özel bilgilerinin kamusallaşması sonucuna yol açmaktadır. Belediyelerin toplu taşıma uygulamalarından, sağlık verilerine kritik konumda olmayan sağlık görevlilerinin erişebilmesine; cinsiyetin hukuken tanınmasının ardından yeni kimlik bilgilerine göre belge düzenlenmesi taleplerinin reddedilmesinden, kamu çalışanlarının bireylerin her türlü kimlik verisine rahatça erişebilmesine; kolluk tarafından yapılan operasyonların devlet destekliler başta olmak üzere medya servisi edilmesinden, cinsel yönelim veya cinsiyet kimliği istem dışı alenileşen kişilerin çeşitli hak mahrumiyetleri ile karşılaşmasına dek çok farklı alanlarda negatif veya pozitif yükümlülük ihlali, LGBTİ+’ların sistematik olarak hak ihlaline uğramasına neden olmaktadır.

Barınma hakkı, özellikle evden çalışan seks işçileri bakımından başlıca ihlal konusu olmaya devam etti. Büyük kısmı yaşadığı yerde seks işçiliği yapmaktan başka olanağı olmayan trans seks işçilerine karşı fuhuş için yer temin etme gerekçesiyle yapılan polis operasyonlarını takiben verilen ev kapatma kararları, geçici barınma için yer tahsisi olmaması nedeniyle aynı zamanda barınma hakkının da sistematik olarak ihlaline yol açtı. Başta trans öğrenciler olmak üzere LGBTİ+ öğrencilerin yurtlara erişimi önündeki engeller, ihlallere sebep olmakta.

LGBTİ+’lara dönük bireysel veya örgütlü yağma eylemleri, mülkiyet hakkı ihlallerine yol açtı. Evlilik eşitliğinin bulunmayışı, LGBTİ+’ların mirasa bağlı mülkiyet haklarının sistematik olarak ihlaline yol açmaya devam etti. Bu, sosyal güvenlik hakkının miras yoluyla devrine ilişkin kuralların heteroseksüel çiftlerin aksine LGBTİ+’lara uygulanmaması nedeniyle hak kaybına yol açan standart bir uygulama. Ayrıca doğumda atanan cinsiyetin kadın olması şartına bağlanan bazı sosyal güvenlik haklarına, geçiş sürecini yasal olarak tamamlamamış trans kadınlar erişemiyor.

Ankara ve İstanbul’daki toplu ulaşım sistemlerinde cinsiyet geçiş sürecini hukuken tamamlamamış transların karşılaştığı sorunlar, çözümsüz bırakıldı. Kişinin atanmış cinsiyetine göre sesli uyarı veren cihazlar, geçiş sürecini yasal olarak tamamlamamış translar için katlanılmaz bir durum yarattı. İstanbul’daki uygulamada ise kimlikte yer alan fotoğrafla kişinin cinsiyet ifadesinde farklılaşma olması durumunda uygulanan para cezaları, çok sayıda transın hak ihlaline uğramasına neden oldu.

³ Anayasa Mahkemesince, Kaos GL tarafından yapılan bireysel başvuru üzerine Genel Kurul tarafından verilen 20.10.2022 tarihli karar; Mahkemenin nefret söylemini ele alış biçiminin, yargı ve yürütme erkile aynı olduğunu ortaya koymuştur. Karar için: <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/20035>

Özellikle yaşadığı dönemde yasal miras bırakanları ile iletişimi olmayan veya ailesinden kopmuş transların nefret cinayeti sonucu öldürülmeleri nedeniyle yürütülen kovuşturmalarda, LGBTİ+ hakları alanında uzmanlaşmış derneklerin katılma taleplerinin sistematik olarak reddedilmesi; ailenin de davaları takip etmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun sistematik olarak ihlali ihtimalini doğurdu. Hukuk sistemi, ailesi tarafından katledilen translar söz konusu olduğunda bile katılma imkanını yalnızca aile bireylerine tanıyor, bu da katillere tanınan hukuki imkanın nefret cinayeti sonucu öldürülenleri temsil etme çabasını gösteren sivil toplum kuruluşlarına tanınmaması demek. Öte yandan trans seks işçileri her an nefret cinayetleri ile burun buruna yaşamaya devam ediyor. 2022'de gerçekleşen nefret cinayetleri ise sıradan cinayet vakaları olarak yargı sisteminde ele alınmaya devam ediyor. Katillerin nefret motivasyonu, aldıkları cezalarda ağırlaştırıcı bir neden değil.

Tutuklu veya hükümlü LGBTİ+'ları diğer mahkum ve hükümlülerden koruma adı altında tecrite ve tek kişilik koşullara mecbur bırakan infaz uygulamaları; cezaevlerindeki sistematik kötü muamelenin kaynağı olmaya 2022'de de devam etti. Geçiş sürecini tutuklu/hükümlü olduğu sırada tamamlamak isteyen transların tıbbi hizmete erişim hakları sistematik olarak ihlal ediliyor. Adalet Bakanlığı LGBTİ+ mahkum ve tutukluların kalıcı sorunlarını sivil toplumun katılımı ile çözmek konusunda isteksiz.

LGBTİ+'ların lise ve öncesi okullarda akran zorbalığı dahil olmak üzere uğradıkları ayrımcılıkla ilgili resmi istatistik tutulmadığı gibi ilk ve orta öğrenim öğrencilerine dönük LGBTİ+ kapsayıcı eğitim fikri 2022'de de kriminalize edildi. Sendikaların toplumsal cinsiyet eşitliği temalı etkinlikleri yasaklandı. Üniversiteler ise eğitim sürecinin öğeleri olan ders dışı etkinlikleri yasaklayarak LGBTİ+'ları ders dışı eğitim süreçlerinde diğer öğrencilere göre ayrımcılığa tabi tuttular.

Türk Ceza Kanununun ayrımcılığa ilişkin normu olan ve kiralama, hizmet ve mal sunma hallerinde ayrımcılığı yaptırım altına alan 122. maddesi cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, cinsiyet karakteristiği temelli ayrımcılığı dışarıda bırakarak, LG-BTİ+'lara dönük mal ve hizmet eşitsizliğinin ve ayrımcılığın derinleşmesine yol açmaya devam etti. Ayrımcılığı denetleyen ve idari yaptırım uygulama yetkisine sahip, Cumhurbaşkanlığına bağlı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ise mevzuatı gerekçe göstererek cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve karakteristiği temelli ayrımcı uygulamalarla ilgili başvuruları prensip olarak kabul edilemez bulmakta.

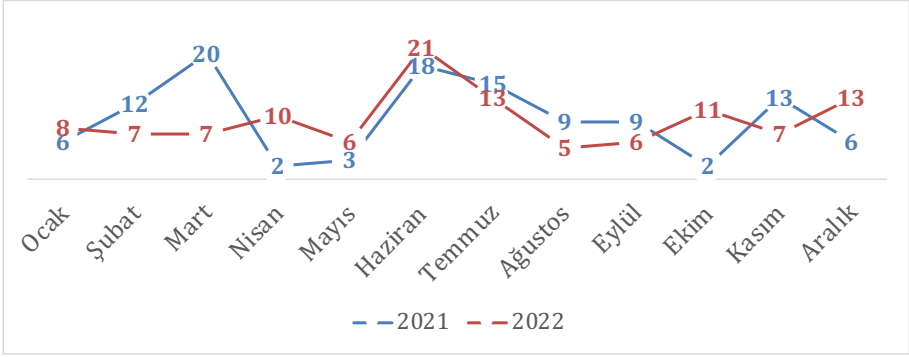
Sağlık da evlilik eşitsizliğine bağlı olarak aynı atanmış cinsiyetten partnerlerin ve cinsiyetin tanınması sürecinden kaynaklanan nedenlerle geçişini yasal açıdan tamamlamamış transların temel hakka erişiminin sistematik olarak engellendiği bir alandır. HIV'le yaşayan LG-BTİ+'ların da ihtiyaç duyduğu ve farmakoloji alanındaki bilimsel gelişmelerin bir sonucu olarak HIV geçiş ihtimalini barındıran aksiyonların ardından kullanılan PeP, PReP gibi geçiş önleyici tıbbi müdahalelere erişim ancak şiddet vakalarından sonra devlet tarafından reçete ile karşılanmakta, bunun dışında kullanıcıların kendiliklerinden erişmesi ve erişebilenlerin de maliyetini karşılaması beklenmektedir.

Türkiye'deki siyasi parti yapısı, istisnalar bir yana bırakılırsa, LG-BTİ+'ların görünür olmadığı bir alandır. Üyelerin herhangi bir meclis veya kurulda seçilerek göreve geldiği organlarda açık LG-BTİ+ bulunmamaktadır. Türkiye'nin yönetim yapısının katı merkezîyetçi haline rağmen kent konseyleri gibi mekanizmalarla katılım kanalları yaygın olmasa da hala mevcuttur ancak belediyelerin LG-BTİ+ görünürlüğünü de gözeten siyasi katılımı artırmaya dönük çabaları ya Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar ya da parlamenter çoğunluğun yerel yönetimlerdeki temsilcilerinin çokluk oyuyla engellenmektedir.

Türkiye'nin, menşe ülkesi Avrupa Konseyi üyesi olmayan devletlerin vatandaşlarını mülteciler olarak kabul etmemesi, evrensel bir insan hakkı olan iltica hakkına, Avrupa Konseyi üyesi olmayan ülkelerden Türkiye'ye gelen LG-BTİ+'ların sistematik olarak erişememesi anlamına gelmektedir.

Bilgi edinme hakkı başvuruları, kullanım yaygınlığı bilinmemekle birlikte özellikle LG-BTİ+ sivil toplum örgütlerinin savunuculuk yaptıkları alanda kamudan bilgi elde etmek için kullandıkları bir yol olsa da; bu talepler 2022 yılında da büyük ölçüde karşılanmamıştır. Bu durum aynı zamanda ifade özgürlüğünün de ihlali anlamına gelmektedir.

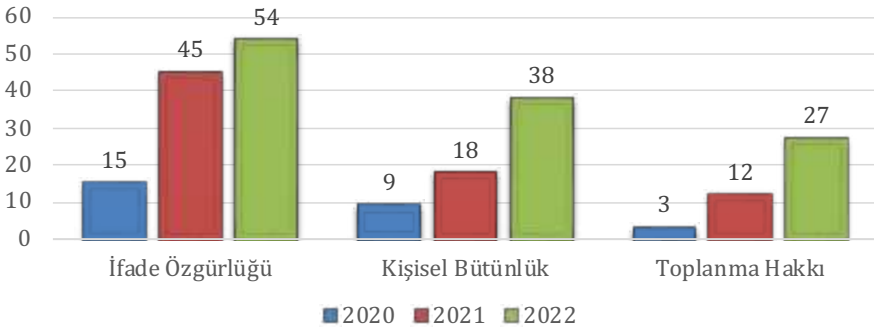
Karşılaştırmalı sayılara baktığımızda da LG-BTİ+ hakları açısından hak alanının git gide daraldığı bir süreci izlemek mümkün.

Aylara Göre İhlale Kaynak Olay Sayılarının Seyri

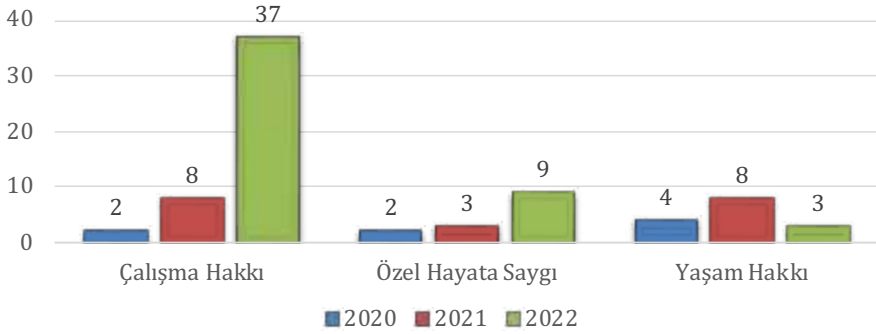
Sayı bazında incelendiğinde 2021 yılında 114, 2022 yılında ise 115 olay ihlal üretti. Bununla birlikte 2022 yılının aksine 2021 yılı, ihlale neden olan olaylar bakımından, Şubat ayında başlayan artışın Mart ayında zirveye ulaştığı bir yıl olmuştu. Bunun nedeni ise Boğaziçi Üniversitesine yapılan rektör atamasının ardından LGBTİ+'lara dönük artan nefret söylemi ve sonrasında polis şiddetine eşlik eden hak ihlalleriydi. 2022'de ise böyle yoğunlaşmış bir eylem ve ihlal süreci olmamasına rağmen genel tabloda aynı sayıda ihlalin olduğu dikkat çekmekte.. Bu da, 2021'deki Boğaziçi Eylemlilikleri paranteze alınırsa, esas olarak 2022'de LGBTİ+'lara dönük doğrudan hak ihlali üreten olayların aslında arttığını ortaya koymakta.

Üç yıllık değişim, temel hakların ihlaline neden olan olaylar karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, LGBTİ+'lara dönük hak ihlallerinin artmakta olduğu başka bir yolla da doğrulanmakta.

Karşılaştırmalı Veriler 2020 - 2021- 2022

İfade özgürlüğü konusunda Türkiye Cumhuriyetinin kabarık olan sicili, kendisini LGBTİ+'ların ifade özgürlüğü ihlalleriyle ilgili verilerde de⁴ ortaya koyuyor. Bu aynı zamanda LGBTİ+ haklarının, insan haklarının kendisi olduğunu gösteren farklı bir veri. Türkiye Cumhuriyeti elindeki her türlü aracı LGBTİ+'ların ifade özgürlüğünü önceki seneye göre daha fazla ihlal etmek için kullandı. Öte yandan özellikle barışçıl toplantılara polis tarafından yapılan saldırılara bağlı olarak LG-BTİ+'ların kişisel bütünlük hakkı ihlallerinde de artış yaşandı. Bu veriye trans ve interseks bedenlere sistematik olarak yapılan fiziksel ve hormonal müdahalelerin sayısının dahil olmadığı düşünüldüğünde, kişisel bütünlük hakkı ihlallerinin muhtemel kapsamı tabloyu daha da vahim hale sokuyor. Üç senelik periyotta barışçıl toplantılara yasaklama veya polis saldırısı ile engelleme şeklindeki ihlallerin aşırı düzeyde arttığı gözlenirse de özellikle 2020 yılında salgın düzenlemelerinin sokak etkinliklerinin yapılamamasına neden olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Bununla birlikte 2021 ile 2022 karşılaştırması bile fahiş bir artışa işaret etmektedir.

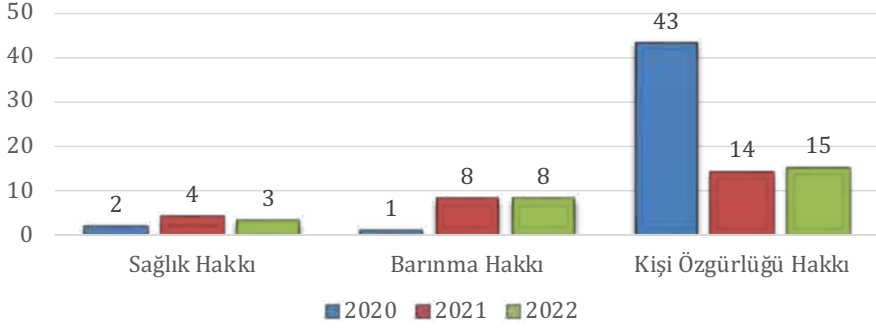

Karşılaştırmalı Veriler 2020 - 2021- 2022

Diğer temel haklar bakımından yapılan karşılaştırmalar da hak ihlaline neden olan doğrudan eylemlerin çarpıcı şekilde arttığına işaret etmektedir. LGBTİ+'ların çalışma hayatında uğradığı sistematik ayrımcılık, Kaos GL ve Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi işbirliğinde yapılan istihdam araştırmalarına yansısı da vaka bazındaki artış da önemli bir farka işaret etmektedir. Özel hayata saygı hakkı alanındaki ihlaller, LGBTİ+'lara dönük nefret söylemine paralel olarak artmaktadır. Yaşam hakkı bakımından 2022 verisi bir azalmaya işaret eder gibi görünse de raporun medya izleme tabanlı oluşu ve onlarca ilden veri akışının hiç olmayışı göz önüne alındığında gerçek durumu yansıtmadığını söylemek yanlış olmaz. Bununla birlikte 115 olayın üçünün yaşam

4 Tabloda en sağda yer alan sütundaki toplanma hakkı verilerinin, ifade özgürlüğü ihlali verilerine dahil olduğunu belirtmeliyiz.

hakkı ihlaline ilişkin olduğundan yola çıkarak ölçeği ölke nüfusuna yansıttığımızda açığa çıkan sayıların LGBTİ+'lar açısından yaşam hakkının da negatif veya pozitif yükümlölük ihlalleriyle arttığı söylenebilir.

Karşılaştırmalı Veriler 2020 - 2021- 2022

Sağlık hakkı ve barınma hakkı alanındaki ihlallerin tekil olaylarla anlaşılmasının zorluğuna dikkat çekmek isteriz. Özellikle translar ve interseksler bakımından sağlık mevzuatı ve sağlık alanında uygulanan politikalar, ölçölmesi mümkün olmayan ihlal sayılarını açığa çıkarmaktadır. TCK'da suç olarak tanımlanmamasına rağmen fuhuş gereğesiyle yapılan ev baskınları ve ardından ev kapatmalar ise evden çalışan trans seks işçilerinin barınma hakkını sistematik olarak ihlal etmektedir. Taşınmazların kiraya verilmesinde ayrımcılığı yasaklayan TCK'nın 122. Maddesi ise cinsel yönelim, cinsiyet kimliği ve cinsiyet karakteristiğini bilinçli olarak kapsam dışında bırakarak, LGBTİ+'ların barınma haklarının sistematik olarak ihlaline neden olmaktadır.

Burada, özellikle kişi özgürlüğü hakkı ihlallerinde bir azalma dikkati çekebilir. Hemen belirtelim ki 2020 için verilmiş olan 43 sayısı ihlale uğratılan LGBTİ+ sayısıdır. 2021 ve 2022 sütunlarındaki sayılar ise vaka sayılarıdır. 2022 yılında hak ihlaline uğratılan LGBTİ+ sayısı ise 571 kişidir ki bu, 2020 senesinde ihlale uğratılan kişi sayısının on kattan fazla arttığını göstermektedir.

Ç. ARKA PLAN

LGBTİ+'lara dönük nefret söylemini önüne gelen her fırsatta en sıradan formlarda yayan İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, "Mahallenizde hangi anne baba, LGBT'nin bu ülkede yayılması, gelişmesi için size başvuruyor? Bir anne baba 'LGBT bu ülkede yayılsın? Bizim çocuklarımız bu işlerle daha çok ilgilensin.' diye bir tek kişi size başvurdu mu? Peki bu sevda nereden çıkıyor? Avrupa'dan ve Amerika'dan."⁵ sözleriyle 2021'in finalini yaparken; Finlandiyalı LGBTİ+'lar ise yaydığı nefret söylemi nedeniyle hakkında ceza davası açılan eski İçişleri Bakanının duruşmasının yapılacağı 24 Ocak 2022'yi beklemeye başlamıştı bile.⁶

Yargı sistemi de 2022'nin açılışını, ikisi çocuk 39 kişiye hakkında barışçıl gösterilere veya pikniğe katıldığı için düzenlenen iddianamelerle yaptı. Bu, gelecekte barışçıl gösterilere katılma düşüncesinde olan LGBTİ+'lara heteronormatif yargı sisteminin verdiği yeni bir mesajdı.⁷

İzmir'in Karabağlar ilçesinden gelen haberse 2022'nin ilk nefret cinayetini bildiriyordu.⁸ İzmirli translar için özellikle Alsancak Bornova Sokak ve çevresinde, bekçi, polis ve sivil kişilerin saldırısına maruz bırakıldıkları bir bölge olmaya devam etti. Asayişli sağlamakla görevli polisler, kendilerine translar tarafından yöneltilen yardım taleplerine ise "seni korumak zorunda değilim" diyerek karşılık verdiler.⁹ İçişleri Bakanı tarafından sürdürülen istikrarlı homofobik ve transfobik nefret söyleminin¹⁰ bakanlığa bağlı personel üzerindeki etkisini gösteren tek örnek bu olmayacaktı.

Alsancak Bornova Sokak başta olmak üzere İzmirli translara dönük hak ihlalleri, yerel insan hakları örgütlerinin yıl boyunca gündemindeydi.

Hakkında ceza davası açılan IŞİD Türkiye sorumlusunun itiraf ettiği, LGBTİ+'lara dönük eylem planları¹¹ ise şiddet riskinin boyutlarını göstermesi açısından çarpıcıydı. Bunlar yaşanırken LGBTİ+'lar tek tek polis şiddetinin, mağdurlaştırılmış hak sahipleri olmaya devam ettiler.¹²

5 <https://kaosgl.org/haber/soylu-nun-lgbti-dusmanligi-bitmiyor-bu-sefer-de-muhtarlar-toplantisinde-mevzu-lgbti-lar>

6 <https://kaosgl.org/haber/finlandiya-da-lgbti-lara-nefret-soylemi-yargilanacak>

7 <https://kaosgl.org/haber/2021-istanbul-onur-haftasi-bilancosu-polis-saldirisi-yetmedi-6-ayri-dava-acildi>

8 <https://kaosgl.org/haber/izmir-de-uc-ayda-ikinci-transfobik-nefret-cinayeti>

9 <https://kaosgl.org/haber/polisten-saldiriya-ugrayan-trans-kadinlara-seni-korumak-zorunda-degilim>

10 <https://kaosgl.org/haber/bakan-soylu-nun-hedefinde-yine-lgbti-lar-vardi>

11 <https://www.dw.com/tr/ısid-kılıçdaroğlu-ve-imamoğluna-suikast-planladı/a-60625655>

12 <https://kaosgl.org/haber/aydin-da-transfobik-saldiri-emniyette-nefret-soylemi>

2022’de devlet şiddetinin hedefinde yalnızca LGBTİ+’lar yoktu. Aynı zamanda LGBTİ+’lara dönük şiddeti belgelemeye ve haber alma hakkının kullanımını sağlamaya çalışan basın da aynı şiddetten payına düşeni aldı.¹³

LGBTİ+ haklarını savunmayı şeytanlaştıran yetkililer, İstanbul Sözleşmesinden Türkiye’nin çekilmesinin barışçıl yollarla protesto edildiği bir gösteriye katılması nedeniyle İranlı mülteci hakkında sınırdışı kararı vererek, LGBTİ+’ları sosyal hayattan izole etme politikasına karşı çıkmamanın maliyetini de her kesime göstermiş oldu. Karara yapılan itiraz ise reddedildi. Yurttaş LGBTİ+’lar için anayasayı yok sayan karar vericiler, yurttaş olmayanlar için de uluslararası sözleşmeleri yok saydılar.¹⁴

Nefret söyleminin bizzat seçilmiş ve atanmış üst düzey devlet yöneticileri tarafından yayıldığı ülkede, medyada nefret söylemi de hız kesmeden devam etti.¹⁵ Nefret söylemi yayan medya organlarına vergilerle oluşan fonlardan aslan payını tahsis eden Basın İlan Kurumu ise 2022 yılını nefret söyleminin medyada kurumsallaşması için değerlendirdi.¹⁶ Basın Ahlak Esaslarını 2022 Mayıs’ında güncelleyen Basın İlan Kurumu Genel Kurulu, din ve kutsal değerlere saygının altını kalınca çizerken, *“Toplumun temeli olan aile yapısını bozmaya yönelik ve ailenin korunmasına aykırı yayın yapılamaz”* diyerek LGBTİ+ haklarını topluma karşı tehdit olarak gösteren egemen söylemini, yazılı bir kural haline getirdi.

Cezasızlık politikası, özellikle sokakta şiddete maruz bırakılan LGBTİ+’ların adalete erişiminde önemli bir engel olarak var olmaya devam etti. Sokakta çalışan transları haraca bağlayan çeteler, ülkenin dört yanındaki faaliyetlerine, bu cezasızlık politikasının verdiği özgüvenle devam ettiler.¹⁷ Ankara’nın Eryaman - Esat bölgesinde transları hedef alan saldırgan çetenin 2006’dan bu yana bitmeyen yargılaması, cezasızlık politikasının en bilinen örnekleri arasında yer alıyor.¹⁸

İktidar koalisyonuna mensup olmayan belediyeler, LGBTİ+’ların siyasal katılım araçlarını yaratmaya dönük sembolik adımlar attılar.¹⁹ Bu adımlar, belediye başkanının ana muhalefet partisi, belediye meclis çoğunluğunun ise iktidar koalisyonu mensupları tarafından oluşturduğu yerel yönetimlerde her fırsatta engellendi, kimi zaman altı siyasi partiden oluşan muhalefet koalisyonuna mensup partilere üye

13 <https://kaosgl.org/haber/gazeteci-pinar-gayip-a-torba-sorusturmadan-onur-yuruyusu-de-cikti>

14 <https://kaosgl.org/haber/iranli-multecilerin-sinirdisi-kararina-irazlari-da-reddedildi>

15 <https://kaosgl.org/haber/2022-nin-ilk-ayindan-homofobik-nefret-kose-leri>

16 <https://bik.gov.tr/kurumsal/basin-ahlak-esaslari/>

17 <https://kaosgl.org/haber/tarlabasi-ndaki-harac-cetesi-bir-trans-kadini-yaraladi>

18 <https://kaosgl.org/haber/diyarbakir-barosu-nun-eryaman-esat-davasina-katilma-talebi-reddedildi>

19 <https://kaosgl.org/haber/kadikoy-belediye-baskani-lgbti-larin-haklarini-sonuna-kadar-koruyacagim>

meclis üyeleri de çekimser oylarıyla iktidar partilerine destek verdi.²⁰ Bu durum, İstanbul Sözleşmesinden çıkış sürecinde merkezi düzeyde parçalı bir görüntü veren muhalefetin, yerel düzeyde de aynı parçalı yapıya sahip olduğunu göstermesi bakımından önemliydi. Bu raporun yazıldığı sırada kamuoyuna açıklanan muhalefet koalisyonunun mutabakat metni de yapısıyla uyumlu şekilde LGBTİ+ hakları bakımından herhangi bir hedef içermiyor.²¹

Nefret medyasının uzun süredir hedef aldığı Tarlabası Toplum Merkezi ise, 2020'nin son günlerinde değiştirilen dernekler mevzuatının da sağladığı kolaylıkla, LGBTİ+ hakları alanındaki faaliyetlerinin merkeze alındığı bir denetim sürecinin ardından kapatma davasıyla karşı karşıya bırakıldı. Bu örnek, doğrudan LGBTİ+ hakları alanında çalışmadan faaliyetlerinde LGBTİ+ haklarını içeren derneklere verilen bir gözdağı idi.²²

Türkiye'de LGBTİ+'lar tarafından çağrısı yapılan istisnasız bütün barışçıl gösteriler, valilik veya kaymakamlık kararlarıyla yasaklandı. Yürütmeyi durdurma taleplerine kayıtsız kalan idare mahkemeleri ise aradan geçen uzun zamanın ardından somut hayatta hiçbir değişiklik yaratmayan kabul kararları ile adalet dağıtmış gibi görünerek ihlalleri yapıstılaştırdı.²³ Anayasa Mahkemesi ise 2017 yılında Ankara Valiliğinin, LGBTİ+ temalı eylem ve etkinliklerin süresiz yasaklanmasına ilişkin kararı ile ilgili başvuruda, başvuran dernek Kaos GL'nin talebinin soyut olduğunu ve gördüğü zararın gerçek olmadığını gerekçe göstererek kabul edilemezlik kararı verdi.²⁴ LGBTİ+ hakları alanında çalışan dernekler, yürütmeyi durdurma kararı verilmedikçe, yasaklama kararlarına karşı açılan iptal davaları yargılama sonunda kabul edilse bile temel hakka erişimi sağlamadığının altını çiziyor. 2022'de Cumhurbaşkanlığının tekli liderliğinde faaliyet gösteren kamu idaresi, yasaklama kararlarının gerekçeleri arasında, ²⁵ "dış destekli plan ve komplolarda art arda yaşanmaya başlamış" olması da sayıldı.

2022 yılı, önceki yıllar gibi insan hakları denetim mekanizmalarının işlevsiz ve LGBTİ+'lar açısından da seçenek dışı kılındığı bir yıl oldu. Yürütme erki üzerindeki denetim işlevini zaten etkin şekilde kullanamayan TBMM bünyesindeki komisyonlar, LGBTİ+'ların insan hakları açısından uzun yıllardır başvuru mercii değil. TBMM'nin internet sitesinden kamusal erişime açtığı bilgilere göre 2022 yılı içerisinde ikisi

20 <https://d20haber.com/denizli/ilceler/merkezefendi/merkezefendi-belediye-meclisinde-lgbtli-tartisma/>

21 https://bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/003/727/original/mutabakatna-me_%285%29_%281%29.pdf?1675072724

22 <https://kaosgl.org/haber/nefret-medyasinin-hedef-gosterdigi-tarlabasi-toplum-merkezi-ne-kapatilma-davasi-acildi>

23 <https://kaosgl.org/haber/2-bucuk-yil-sonra-gelen-karar-5-mersin-onur-haftasi-yasagi-iptal-edildi>

24 <https://www.gazeteduvar.com.tr/ankara-valiliginin-lgbti-yasaklari-aihmde-haber-1586174>

25 <https://kaosgl.org/haber/beyoglu-kaymakamligi-onur-haftasi-yasagini-komple-teorileriyle-savundu>

Türkiye İşçi Partisi (TİP), altısı Halkların Demokratik Partisi (HDP) mensubu parlamenterler tarafından verilen sekiz soru önergesinden altısı cevaplanmamıştır. Cevaplandığı belirtilen iki önergeden birinde ise cevap veren atanmış Cumhurbaşkanı Yardımcısı, kendisinin sorunun muhatabı olmadığını belirtilmiş; diğer soru ise İçişleri Bakanı tarafından yanıtlanmış gibi görünse de içerik olarak yanıtlanmamıştır. Dolayısıyla hiçbir soru yazılı soru önergesi yanıtlanmamıştır.

HDP mensubu parlamenterler tarafından verilen iki meclis araştırması önergesinin gereği yapılmamış, gene HDP grubu tarafından sunulan 08.03.2021 tarihli Genel Görüşme talebi²⁶ ise hala yerine getirilmemiştir.

Kuruluş kanununa dayanarak LGBTİ+'lar tarafından yapılan insan hakları ihlali başvurularını kategorik olarak kabul edilemezlik kararlarıyla karşılaştıran TİHEK'in²⁷ evrensel standartların gerektirdiği bütün koşulları yerine getiren bir insan hakları mekanizması olmadığı; bu kurumların akreditasyonunu ele alan GANHRI isimli organizasyonunun TİHEK'i, BM Paris Prensipleri baz alındığında A sınıfında değerlendirmeyerek, koşulları kısmen yerine getiren B sınıfında olduğunu belirtmesiyle bir kere daha belgelenmiş oldu. TİHEK'e benzer şekilde Kamu Denetçiliği Kurumunun LGBTİ+ hakları açısından vermiş olduğu olumlu bir karar bulunmazken, başkanı ise İstanbul Sözleşmesinden Türkiye'nin çıkmasını desteklerken verdiği homofobik beyanlarla hatırlanıyor.²⁸ KDK tarafından 2022 yılında verilen kararlar²⁹ HIV'le yaşayanların mahremiyet hakkı da yok sayıldı.

Tutukluların hükümlülerle aynı koşulları paylaştığı cezaevleri, LGBTİ+ hak örgütlerinin erişiminin ancak hükümlü ve tutukluların, cezaevi idarelerinin denetiminden geçen mektuplarıyla mümkün olabildiği yerler. Türkiye'de infaz rejimi LGBTİ+ haklarını gözetmiyor. 2022 yılı içerisinde cezaevlerinden yapılan başvurular, Türkiye aleyhine İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından verilen X & Türkiye³⁰ kararının varlığına rağmen, koruma adı altındaki tecrit uygulamalarının devam ettiğini ortaya koydu.

LGBTİ+'lara dönük yargısal taciz, büyük kısmı önceki senelerde yapılan barışçıl gösterilere katılım nedeniyle açılan davalar başta olmak üzere 2022'de devam etti, LGBTİ+'lar yılın neredeyse her ayın belirli günlerini; sanık, şikayetçi veya katılma talep eden sandalyesinde oturmak için adliyede geçirdi. Devam eden veya

26 <https://www.tbmm.gov.tr/d27/8/8-790433gen.pdf>

27 <https://kaosgl.org/haber/tihek-bu-sefer-de-sasirtmadi-lgbti-larin-basvurusuna-yine-red>

28 <https://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/istanbul-sozlesmesi-tartisilmali-663097>

29 <https://kaosgl.org/haber/kamu-deneticiligi-kurumu-ndan-hiv-le-yasayan-kisilerin-mahremiyet-hakmini-ihlal-eden-skandal-karar>

30 https://serkancengiz.av.tr/fileadmin/articles/X._v._Turkey__T%C3%BCrk%C3%A7e_.pdf

açılan davalarla ilgili de 2023 yılı içerisinde duruşma tarihi verilmeye devam ediliyor. Bunlardan biri de fotoğraf çekmek veya slogan atmanın suç olarak nitelendiği Eskişehir Onur Yürüyüşü davası oldu.³¹

LGBTİ+'ların 2022 Adliye Günlüğü

Tarih	Mahkemesi	Konu
24.01.2022	İstanbul 24. Asliye Ceza	Boğaziçinde gökkuşağı bayrağı ile gözaltına alınanlar
25.01.2022	İstanbul 14. Asliye Ceza	2021 İstanbul Onur Yürüyüşüne katılım
27.01.2022	İstanbul 44. Asliye Ceza	2021 Maçka Pikniğine katılım
08.02.2022	İstanbul 16. Asliye Ceza	2021 İstanbul Onur Yürüyüşüne katılım
09.02.2022	İstanbul 21. Asliye Ceza	Boğaziçi sergi
22.02.2022	İstanbul 4. Çocuk	2021 İstanbul Onur Yürüyüşüne katılım
07.03.2022	Eskişehir 8. Asliye Ceza	2021 Eskişehir Onur yürüyüşü katılım
09.03.2022	İstanbul 18. Asliye Ceza	2021 İstanbul Onur Yürüyüşüne katılım
14.03.2022	İzmir 14. Ağır Ceza	Transların yaralanması
28.03.2022	Eskişehir 2. Çocuk	2021 Eskişehir Onur yürüyüşü katılım
31.03.2022	İstanbul 14. Asliye Ceza	2021 Onur Yürüyüşüne katılım
31.03.2022	İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza	Ahmet Yıldız nefret cinayeti
04.04.2022	İzmir 4. Ağır Ceza	Hande Buse Şeker nefret cinayeti
05.04.2022	Aydın 2. Asliye Ceza	Enes Kara için duvara yazı yazmak
26.04.2022	Eskişehir 8. Asliye Ceza	2021 Eskişehir Onur yürüyüşü katılım
14.04.2022	İstanbul 8. Sulh Hukuk	Tarlabası Toplum Merkezi (TTM) Feshedilmiş sayılma
10.05.2022	İstanbul 4. Çocuk	2021 İstanbul Onur Yürüyüşüne katılım

31 <https://kaosgl.org/haber/savciya-gore-onur-yuruyusu-nde-fotograf-cekme-de-suc-slogan-atmak-da>

Tarih	Mahkemesi	Konu
11.05.2022	İzmir 14. Ağır Ceza	Transların yaralanması
13.05.2022	İstanbul 60. Asliye Ceza	2021 Onur Yürüyüşüne katılım
18.05.2022	İstanbul 18. Asliye Hukuk	TTM kapatma
31.05.2022	Ankara 30. Ağır Ceza	Esat - Eryaman çetesi
21.06.2022	İstanbul 24. Asliye Ceza	Boğaziçi eyleminde gökkuşağı bayrağı ile gözaltına alınanlar
30.06.2022	İstanbul 44. Asliye Ceza	2021 Maçka Pikniğine katılım
20.09.2022	İstanbul 24. Asliye Ceza	Boğaziçi eyleminde gökkuşağı bayrağı ile gözaltına alınanlar
21.09.2022	İstanbul 18. Asliye Ceza	2021 İstanbul Onur Yürüyüşüne katılım
28.09.2022	İstanbul 21. Asliye Ceza	Boğaziçi sergi
29.09.2022	İstanbul 8. Sulh Hukuk	Tarlabaşı Toplum Merkezi (TTM) Feshedilmiş sayılma
06.10.2022	İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza	Ahmet Yıldız nefret cinayeti
18.10.2022	Ankara 30. Ağır Ceza	Esat - Eryaman çetesi
02.11.2022	İstanbul 18. Asliye Hukuk	TTM kapatma
16.11.2022	İstanbul 24. Asliye Ceza	Boğaziçi eyleminde gökkuşağı bayrağı ile gözaltına alınanlar
22.11.2022	İstanbul 24. Asliye Ceza	Boğaziçi eyleminde gökkuşağı bayrağı ile gözaltına alınanlar
29.11.2022	İzmir 11. Ağır Ceza	Darp edilip ormana atılan trans kadının davası
30.11.2022	Eskişehir 1. İdare Mahkemesi	Onur haftasının yasaklanmasına karşı iptal davası
12.12.2022	İzmir 4. Ağır Ceza	Hande Buse Şeker nefret cinayeti
23.12.2022	İstanbul 60. Asliye Ceza	2021 Onur Yürüyüşüne katılım
29.12.2022	İstanbul 24. Asliye Ceza	Boğaziçi eyleminde gökkuşağı bayrağı ile gözaltına alınanlar

Hormon ilaçlarına erişimde yaşanan sıkıntılar, 2022'de artarak devam ederken³², trans seks işçilerine dönük ev kapatma kararları da sistematik bir hal aldı.³³

Nefret cinayetlerinin bitmediği 2022 yılında Eskişehir sokakları LGBTİ+ hakları için barışçıl eylem yapmak isteyen kişilere kapatılırken, aynı sokaklarda LGBTİ+'ların katledilmesi çağrısı yapan broşürlerin engelle karşılaşmaksızın dağıtılması ve sonradan da herhangi bir soruşturmaya konu edilmemesi³⁴, devletin LGBTİ+'lara karşı işlenen suç eylemlerine karşı sürdürdüğü cezasızlık politikasının yarattığı görünür sonuçlardan biri oldu.

Akran zorbalığının hüküm sürdüğü okullar, varlıkları zaten yok sayılan LGBTİ+ çocuklar için eğitim hakkına erişim bakımından oldukça eksik mekanlardı. Milli Eğitim Bakanlığı ise LGBTİ+ kapsayıcı eğitim yanlısı öğretmenlere, ayrımcı müfredatla karşılık verdi.³⁵

Hekim andına yapılan homofobik ve transfobik müdahaleler, 2022'de de devam etti. Anda yapılan homofobik müdahale Çapa Tıp Fakültesinde öğrenciler tarafından protesto edildi³⁶. Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunlarının homofobik anda karşı orijinal andı okuması üzerine yetkililer, salonun ışıklarını ve ardından sahnedeki perdeyi kapattı.³⁷ Üniversitelerin LGBTİ+ öğrenciler açısından içinde olduğu durumu gösteren bu örnekler, aynı zamanda bilimsel eğitim ortamının akademide olmadığına da işaret etti.

Dünya akademik atıf indekslerinde zaman geçtikçe daha da gerilere düşen Türkiye Cumhuriyeti üniversiteleri ise enerjilerini bilimsel çalışmalar yerine LGBTİ+ öğrenciler tarafından kullanılan hakları sınırlamaya, haklar kullanıldığında ise yaptırım uygulamaya harcadılar. Üniversitelerdeki LGBTİ+'lar taciz ve şiddetle mücadele mekanizmalarına erişemiyorlar.³⁸ Akademik çalışmalarında toplumsal cinsiyet eşitliği ve LGBTİ+ hakları üzerine özellikle üniversitede kadrosu bulunan akademisyenler üzerindeki YÖK ve rektörlük baskısı sürüyor. Hükümet koalisyonu destekli medya ve kamuoyunda örgütlenen spesifik nefret kampanyaları, üniversitelerin kendi yaptıkları etkinlikleri bile iptal ettirdi.³⁹ Kaos GL ile uzun yıllardır kamu ve özel sektörde çalışan LGBTİ+'ların durumu araştırmasını yürüten Kadir

32 <https://kaosgl.org/haber/3-sehirden-27-eczaneyi-aradik-hormon-ilaci-bulmak-samanlikta-igne-aramaktan-daha-zor>

33 <https://sendika.org/2022/04/izmirde-trans-kadinlarin-yasadigi-evlerin-muhurlenmesine-ve-hukuksuz-cezalar-kesilmesine-karsi-eylem-652804/>

34 <https://www.evrensel.net/haber/461401/eskisehirde-lgbtileri-oldurme-cagrisi-yer-alan-brosur-dagitildi>

35 <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220610-8.htm>

36 <https://kaosgl.org/haber/capa-tip-ta-cinsel-yonelim-sansuru>

37 <https://www.birgun.net/haber/selcuk-universitesi-nde-ogrenciler-orjinal-hekimlik-andi-ni-okurken-iskiklar-sonduruldu-perde-kapatildi-393999>

38 <https://kaosgl.org/haber/19-universitenin-sadece-9-unda-cinsel-taciz-ve-saldiri-onleme-birimi-var>

39 <https://kaosgl.org/haber/erciyes-universitesi-kendi-kadin-etkinligini-iptal-etti>

Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezine ise Yüksek Öğretim Kurulu tarafından müdahale geldi.

Onur yürüyüşlerinin, gerçekleştirilmek istendiği İstanbul, Antep, Ankara, İzmir, Çanakkale, Antalya, Eskişehir, Muğla (Datça), Mersin dahil bütün şehirlerde yasaklandığı 2022 yılı, aynı zamanda yasağa rağmen yapılan onur yürüyüşlerine polis, plastik mermi dahil olmak üzere her türlü şiddet aracını kullanarak saldırdığı bir yıl oldu. Başkent Ankara'da Hacı Bayram Veli Camii önünde polislin gözetimi altında LGBTİ+'lara dönük saldırgan ifadeler kullanarak onur yürüyüşünü tehdit eden gruba müsamaha gösteren polis, bunun üzerinden birkaç saat geçmeden, Kuğulu Parkta basın açıklaması yapan LGBTİ+'lara yakın mesafeden biber gazı sıkarak saldırdı, bir kısım göstericiyi gözaltına aldı.⁴⁰

2022 İstanbul Onur Yürüyüşünden, Fotoğraf: Gözde & Yunus Emre Demir

40 <https://twitter.com/unikuir/status/1544236718404108288?s=20&t=h3AxBQVSPfJxT8Kvq1PGg>

Türkiye genelinde en az 571 kişi LGBTİ+'lar tarafından organize edilen barışçıl gösteriler sırasında gözaltına alındı. Bu saldırılar yalnızca kent merkezlerinde değil, ODTÜ ve Boğaziçi Üniversitesi rektörlüklerinin daveti veya rızasıyla polislerin kampüslere girmesiyle de gerçekleşti. Onur yürüyüşlerini içine alan onur haftalarının diğer etkinlikleri de aynı yasaklamaların sonucunda engellendi. Bazı şehirlerde polis şiddetine, devlet destekli sivil oluşumların tehditleri eşlik etti.

2022 İstanbul Onur Yürüyüşünden, Fotoğraf: Hayri Tunç

LGBTİ+'ların anayasal güvencelerini güçlendiren uluslararası bir sözleşme olan İstanbul Sözleşmesinden çekilmeye ilişkin Cumhurbaşkanlığı kararını inceleyen Danıştay 10. Dairesinin açılan iptal davalarını oy çokluğu ile reddetmesi üzerine başvuruçuların Danıştay İdari Dava Dairelerine itiraz yolu ile taşıdığı dava, burada da oy çokluğu ile reddedildi.

Kuruluş kanununun 8. maddesine göre görevleri arasında toplumda nefret duyguları oluşturan, ayrımcılık yapan, bireyleri aşağılayan, toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen yayınları engellemek olan Radyo Televizyon Üst Kurulu ise anayasadan kaynaklanan yetkisini anayasa ve yasaya aykırı faaliyetler yapmak için kullandı. RTÜK, gayri resmi ve resmi olarak yayıncı kuruluşlara sansür uygulama talimatları verirken⁴¹, nefreti teşvik misyonunu bir adım öteye taşıyıp, açıkça nef-

41 <https://www.gazeteduvar.com.tr/disneytan-turkiyeye-ozel-uyari-kurt-meselesi-lgbtiq-diktator-haber-1573157>

ret yayan ve nefret mitingine çağrı yapan bir videoyu, radyo ve televizyonların yayımlaması için kamu spotu ilan etti.⁴² Kaos GL'nin kamu spotu olarak yayımlanma işlemine karşı açtığı iptal davasında⁴³ ise RTÜK, davanın, nefret mitingini organize eden Yesevi Alperenler Ocağına ihbar edilmesini talep etti. RTÜK'ün önce başkanı tarafından bireysel, sonra kurul tarafından onaylanmasıyla kurumsal bir karar haline getirilen skandal kamu spotu kararı, esas olarak İstanbul Saraçhane'de organize edilen nefret mitinginin yaygınlaşması ve katılımın artması amacını taşıyordu.

"Cinsiyetsiz toplum projesine dur de", "Aileye savaş açanlara geçit vermeyeceğiz" afişleriyle LGBTİ+ nefretinin yayıldığı miting ve ardından yapılan yürüyüşü en iyi özetleyen, bir eylemcinin basına verdiği şu demeç oldu: "Taksim'de bu eşcinseller yürüyüş yapmak istedi; vatandaşımız sahip çıktı, hepsini patakladı, yolladı. Şimdi yine pataklayıp yollamak istiyoruz."⁴⁴ Devlet görevlilerinin hiçbir şekilde denetlemediği mitingde LGBTİ+'ların yasal örgütlenmelerinin kapatılması için imza toplanırken, imza toplanan dilekçelerde eşcinselliğin suç olarak düzenlenmesi dikkat çeken bir talepti. Kürsüden "Artık Müslüman için sadece ibadet etme dönemi değil, artık uyanma, harekete geçme zamanıdır. Bugün savaşılan unsurlarından bir tanesi için bugün toplandık. LGBTİ lobilerine karşı savaşmak için." içerikli konuşmalar yapıldı.⁴⁵ Nefret mitingi Saraçhane ile sınırlı kalmadı. Devlet destekli LGBTİ+ nefreti, bir mitingler zinciri şeklinde ülkenin dört bir yanında homofobi ve transfobi saçtı. SPoD tarafından paylaşılan danışmanlık veri sayılarına göre mitingden sonra yapılan danışmanlık başvuruları, önceki yılın aynı ayına göre %240 arttı.⁴⁶

2022'DE TÜRKİYE'DE DÜZENLENEN LGBTİ+ KARŞITI NEFRET MİTINGLERİ (15)

Tarih	Yer	Tarih	Yer
18.09.2022	Saraçhane/İstanbul	16.11.2022	Batman
30.09.2022	İzmit/Kocaeli	18.11.2022	Mardin
14.10.2022	Şanlıurfa	19.11.2022	Van
22.10.2022	Konya	19.11.2022	Kayseri

42 <https://www.birgun.net/haber/rtuk-ten-nefreti-korukleyen-kamu-spotuna-onay-402772>

43 <https://kaosgl.org/haber/kaos-gl-rtuk-un-nefret-mitingi-kamu-spotuna-dava-acti>

44 <https://twitter.com/serbestiyetweb/status/1571479327258066951?s=20&t=L48YJlqoAUUF706IHrNZw>

45 <https://www.evrensel.net/haber/470419/lgbti-karsiti-mitingden-notlar-bugun-bu-isinin-fitili-ateslendi>

46 <https://kaosgl.org/haber/saracane-sonrasi-ayrimcilik-ve-siddet-basvurulari-yuzde-240-artti>

Tarih	Yer	Tarih	Yer
30.10.2022	Ankara	20.11.2022	Diyarbakır
05.11.2022	Trabzon	25.11.2022	Bitlis
07.11.2022	İzmir ⁴⁷	18.12.2022	Elazığ
13.11.2022	Gaziantep		

LGBTİ+'lara dönük nefretin toplu olarak örgütlendiği bu tip eylemlerin yanı sıra LGBTİ+'lar üçüncü kişiler tarafından kendilerine yönelen çok sayıda şiddet vakasının da mağduru haline getirildiler.⁴⁸ Bu saldırıların bazılarında kolluk güçleri önleme görevini yerine getirmedi. Failler aleyhine işlem yapılıp yapılmadığı, yapıldıysa akıbeti hakkında kamuoyu bilgilendirilmedi. Ancak failler hakkında işlem yapmayan polisin mağdurlara dönük işkence iddiaları⁴⁹ kamuoyuna yansdı.

Heteronormatif devlet pratiği hayatın her alanında kendini gösterdi. Kamu kurumları hem bu pratiğin aracı haline getirildi hem de LGBTİ+'ların varlığının inkarının toplum tarafından içselleştirilmesinin da aparatı haline dönüştürüldü. LG-BTİ+'ları insan hakları alanından izole etmeye çalışan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun yanı sıra devlet; Radyo ve Televizyon Üst Kurulu aracılığıyla radyo ve televizyon yayıncılığından⁵⁰; Ticaret Bakanlığı bünyesindeki Reklam Kurulu aracılığıyla serbest piyasadan⁵¹; Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu ile kültür ve edebiyat alanından izole etme çalışmalarına devam etti.

Kültür sanat alanından izole etme çabasında yürütme içerisinde yapılandırılan kurumlara yargı kurumları da eşlik etti. LGBTİ+ varoluşunun inkarına karşı LGBTİ+ görünürlüğünü müzikal performanslarında her zaman öne çıkaran şarkıcı Gülşen, kendisine dönük hedef göstermelerin sonunda tutuklandı.⁵² 2022 yılı boyunca LGBTİ+ sanatçıların performansları da yasaklamaların veya nefret kampanyaları sonunda iptallerin konusu oldu.

47 İki rektör, il milli eğitim müdür ve il müftüsü de alandıydı: <https://www.egeaktuel.com/izmir-de-lgbt-karsiti-mitinge-iki-rektor-il-milli-egitim-muduru-ve-il-muftusu-katildi/35094/>

48 <https://kaosgl.org/haber/eskisehir-ve-istanbul-da-nefret-saldirilari>

49 <https://kaosgl.org/haber/istanbul-yeldegirmeni-nde-lgbti-dusmanligi-polis-iskencesine-vardi>

50 <https://kaosgl.org/haber/rtuk-bir-alo-diyor-dijital-platformlar-lgbti-lari-sansurlemek-icin-hazirola-geciyor>

51 <https://kaosgl.org/haber/ticaret-bakanligi-ndan-yine-lgbti-lara-sansur-h-m-e-reklam-durdurma-cezasi>

52 <https://kaosgl.org/haber/gulsen-tutuklandi>

İÇİŞLERİ BAKANI SOYLU:
**“BİZ SİZİN GİBİ LGBT ÇOCUĞU⁵³ DEĞİLİZ, BİZ AYETEL
KÜRSİLERİN ÇOCUĞUYUZ”**

Asli görevi nefret söylemini engellemek, LGBTİ+’lara yönelen nefret suçlarını önlemek ve önleyemediği durumda faileri yakalayıp yargıya teslim etmek, LGBTİ+’ların gösteri hakkı gibi anayasal haklarına erişimini güvence altına almak olan İçişleri Bakanlığının en yetkili kişisi olan bakan, 2022 boyunca LGBTİ+’lara dönük nefret söyleminin liderliğini yaptı. Kendisine bağlı Emniyet Genel Müdürlüğünün en büyük taşra teşkilatı konumundaki İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürü hakkında, İstanbul LGBTİ+ Onur Yürüyüşü esnasında bir kadını taciz ettiği anların video kaydının ortaya çıkmasında sonra yapılan şikayetlere karşılık⁵⁴ Soylu’ya bağlı İstanbul Valisi, ceza soruşturması için gereken izni vermedi.

İktidar koalisyonu ve hükmettiği devlet aygıtı bütün erkleriyle LGBTİ+ haklarını geriletken, ortadan kaldıran ve LGBTİ+ varoluşunu yok sayan bir stratejiyi takip ederken Türkiye, bir anda kendini anayasa değişikliği tartışmasının içinde buldu. Muhalefet lideri tarafından samimiyet sınaması olduğu da belirtilerek önerilen ve başörtülü kadınların özgürlüklerini güvence altına alan yasa teklifini; iktidarın, el yükselterek içerik ve kapsamın genişlediği bir anayasa değişiklik önerisi olarak karşılması, LGBTİ+ nefretinin tekrar üretildiği bir tartışmayı tetikledi. İktidar koalisyonunun anayasa önerisi, dini nedenlerle başörtüsü kullananların kılık kıyafet serbestisini, anayasanın, yasalar önünde herkesin eşit olduğuna ilişkin onuncu maddesinin yanı sıra, din özgürlüğü bağlamında da güvence altına almayı öneriyor. Bu, iktidar koalisyonu liderleri tarafından zaman zaman yayılan söylemlerle uyumlu.⁵⁵ Kadınların kıyafet özgürlüğünü dini nedene dayanan, dini nedene dayanmayan ayırımına dayalı olarak kategorilere ayıran anayasa önerisi, ailenin korunmasına ilişkin 40. maddenin heteronormatif yapısını güçlendirerek LGBTİ+ varoluşunu gerekçesinde “sapkınlık” olarak tanımlıyor.⁵⁶ Bu gerekçe Cumhurbaşkanlığı tarafından da bizzat ifade edildi.⁵⁷

53 Raportörün notu: Buradaki ifadenin küçük LGBTİ+’ları tanımlamak için değil, **“LGBTİ+ çocuğu”** ifadesini “... çocuğu” gibi hakaret amaçlı söz kalıplarıyla eşleştirmek için söylediği anlaşılmaktadır

54 <https://kaosgl.org/haber/valilik-iskenceci-polis-hakinda-sorusturmaya-izin-vermedi-hanifi-zengin-i-aklayamazsiniz>

55 <https://kaosgl.org/haber/bahceli-den-ortaya-karisik-nefret>

56 <https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4779.pdf>

57 <https://kaosgl.org/haber/cumhurbaskani-ekim-ayini-lgbti-ile-acti-lgbti-ile-kapadi>

İnsan hakları örgütlerinin anayasa değişikliğine karşı parçalı görüntüsü ise dikkat çekiyor. İnsan hakları örgütlerinin bir kısmı, kadınlar arasında dini inanç kategorisini üreterek laikliğe bağlı güvenceleri de azaltan anayasa değişikliği önerisine sessiz kalırken, 40. madde üzerinden yapılan LGBTİ+ odaklı tartışmaları, madde gerekçesindeki “sapkın” gibi açık nefret söylemlerinin varlığına rağmen görmezden geliyor. LGBTİ+ hareketi açısından önemli paydaşlar olan insan hakları örgütlerindeki bu sessizlik, LGBTİ+’lar açısından daha da kaygı verici bir ortama neden oldu.

Bunu, kısmen, Türkiye Cumhuriyeti devletinin, OHAL ilanı ile başlayıp, Kitle İmha Silahlarının Finansmanının Önlenmesi Hakkındaki Kanunla yükselen sivil toplum üzerindeki baskısının etkisi olarak da okumak mümkün. Raporun yazıldığı günlerde muhalefet koalisyonunun değişiklik önerisinin kabul görmemesi nedeniyle anayasa değişikliğine destek vermeyeceği açıklandı. Ancak depremden sonra oluşan yeni statükoda bu değişiklik teklifinin nasıl ilerleyeceği belirsizliğini koruyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan: “Güçlü bir ailede LGBT diye bir şey olabilir mi?”

Anayasa tartışmaları LGBTİ+’lara dönük nefret söylemini yeni bir zemine taşımış oldu. Cumhurbaşkanı Erdoğan, muhalefet partilerine dönük destek talebini de vurguladığı Malatya konuşmasında şöyle dedi: “Güçlü aile güçlü millet demektir, aile zayıfsa millet de zayıftır. Güçlü bir ailede LGBT diye bir şey olabilir mi? Bunun kimlerle iş tuttuğunu biliyorsunuz. AK Parti’nin böyle bir derdi yok. Güçlü milleti biz ayağa kaldıracacağız. Milli iradenin temsilcileri sıfatıyla milletimizi sapkın ve sapık akımlardan beraberce koruyalım.”. LGBTİ+ aileleri örgütlenmeleri de karşı açıklama yaptı.⁵⁸

Erdoğan, 19 Aralık tarihinde yaptığı konuşmada ise⁵⁹ “LGBT denilen olay, bizim kitabımızda yok. Fakat CHP’nin kitabında var mı? Var. Diğer yavru muhalefetin kitabında var mı? Var. Onlarla beraber yürüyorlar mı? Yürüyorlar.” dedikten sonra “Önümüzdeki dönem bakanlıklarımızla, tüm ilgili kurumlarımızla, sivil toplum kuruluşlarımızla bu büyük tehlikeye, tehlikelere karşı daha müteyakkız şekilde mücadele edeceğiz.” şeklinde devam ederek mücadele çağrısı yaptı.

58 <https://kaosgl.org/haber/lgbti-ailelerinden-cumhurbaskani-erdogan-a-yanit>

59 <https://kaosgl.org/haber/cumhurbaskani-erdogan-lgbt-denilen-olay>

Translara dönük sistematik vücut bütünlüğü ihlalleri, cerrahi ve hormonal müdahaleyi zorunlu tutan yasa ve yasa yorumu nedeniyle 2022’de de devam etti. Kısırlaştırmayı cerrahi ve hormonal yolla kabul etme zorunluluğu translar açısından sistematik hak ihlaline neden oluyor. Öte yandan trans erkeklerin geçiş süreci açısından yasada açıkça tanımlanmamasına rağmen hakimlerce zorunlu tutulabilen penis ameliyatları; vücut bütünlüğüne yapılan müdahalenin yasal dayanağının varlığını zorunlu tutan “kanunilik” ilkesinin de ihlal edilmesine yol açıyor. Tutuklu ve hükümlü translar açısından hormon ve genel olarak sağlık hizmetlerine erişim ise infaz rejiminin sistematik ihlal üreten yapı ve uygulaması nedeniyle daha da zor. Türk Medeni Kanununun trans uyum sürecinin yasal çerçevesini oluşturan 40. maddesi zaten sistematik hak ihlaline neden olmaktadır, iktidar koalisyonunun MHP kanadı, geçiş sürecini daha da zorlaştıracak yasa teklifine hazırlandığını duyurdu.⁶⁰

İnterseksler açısından da beden bütünlüğüne istem veya irade dışı yapılan müdahaleler sistematik sorun üretmeye devam etti. Özellikle kanser riski gibi bilimsel olarak ispatlanmamış gerekçelerle yapılan fiziksel müdahaleler, genital ameliyatlar ve psikolojik bütünlüğe zarar veren uygulamalar, insan hakkı ihlallerini sistematik olarak üretmeye 2022’de de devam etti.⁶¹

Kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak LGBTİ+ hareketi açısından kilit paydaş olan barolara dönük devlet baskısı, Diyanet İşleri Başkanının LGBTİ+’lara dönük nefret söylemi içeren 24 Nisan 2020 tarihli hutbesine karşı yapılan basın açıklamaları üzerine açılan soruşturma ve davalarla yargısal taciz şeklinde devam ederken, baroların LGBTİ+ haklarının kurumsallaşması için avukatların komisyon kurma taleplerine karşı yaklaşımı dalgalı bir seyir izliyor. İzmir, Ankara’nın ardından LGBTİ+ hakları alanında komisyon kuran Diyarbakır Barosunda çalışmalar devam ederken, dünyanın üye sayısı bakımından en büyük barolarından biri olan İstanbul Barosu genel kurulunda ise komisyon kurulma önerisi reddedildi.⁶²

60 <https://twitter.com/YildizFeti/status/1600481523869827072?s=20>

61 <https://kaosgl.org/haber/inter-dayanisma-tane-tane-anlatiyor>

62 <https://kaosgl.org/haber/istanbul-barosu-nda-hem-lgbti-haklari-komisyonu-hem-de-merkezi-icin-basvuru-yapacagiz>

D. ULUSLARARASI İNSAN HAKLARI BİLGİ VE DOKÜMANTASYON SİSTEMATIĞINE GÖRE OLUŞTURULMUŞ HAK BAŞLIKLARINDA LGBTİ+'LARIN DURUMU

1. Yaşam Hakkı

2022'de üç nefret cinayeti raporlanmıştır. 2019 Ocak ayında gerçekleşip, 2020 yılında karara bağlanan Hande Buse Şeker cinayeti yargılaması da dahil olmak üzere; 2020 ve 2021'de gerçekleşen nefret cinayetlerinde verilen hükümler arasında kesinleşen hiçbir karar yoktur. Türkiye, Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonunun ülke raporundaki tavsiyeye⁶³ rağmen nefret kökenli hadiseleri kayıt altına almaya yönelik bir sistem oluşturmamıştır. Dolayısıyla yaşam hakkı ihlali sayıca az raporlansa da gerçek sayının bunun çok üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Yaşam hakkı ihlallerinin incelenen 114 vakanın %2.63'ü olduğu göz önünde bulundurulduğunda sayı ve oranın oldukça büyük olduğu görülmektedir. Önceki raporlarımızda da vurguladığımız üzere Kaos GL olarak haklar arasında hiyerarşik bir yaklaşımımız yoktur ancak yaşam hakkının yokluğu bir "0" çarpan etkisi yarattığından doğasında diğer hakların teminatı olarak üst etkisi vardır.

2. İşkence ve Kötü Muamele Yasağı ile Kişisel Bütünlük Hakkı

Bu başlık altında LGBTİ+'lara dönük 612 ihlal raporlanmıştır. 612 ihlalin 612 olay demek olmadığını; barışçıl gösterilerde şiddet kullanılarak yapılan toplu gözaltı işlemleri gibi aynı eylemde birden fazla hak sahibine karşı gerçekleşen ihlallerin de sayıya dahil olduğunu belirtmeliyiz. Bu bağlamda 26 Haziran 2022'de kötü veya onur kırıcı muamele uygulanarak gözaltına alınan 373 kişi; 20 Mayıs 2022'de darp edilerek gözaltına alınan 70 Boğaziçi Üniversitesi öğrencisi ile plastik mermilerle yapılan polis saldırısı eşliğinde gözaltına alınan 42 Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencisi; tek bir olay gibi görünse dahi olayın etkilediği hak sahibi sayısını göstermesi bakımından ayrı bir yerde durmaktadır.

⁶³ <https://rm.coe.int/fifth-report-on-turkey-turkish-translation-/16808b5c83>, sf 11, 57 No'lu tavsiye

Bu ihlallerde fiziksel şiddet ihlalin başlıca görünüm halidir ve 19 ayrı olayda bu yönetime başvurulmuştur. İhlallerin tamamına yakını negatif yükümlülük ihlalidir, başka bir ifadeyle polis veya bazen de cezaevi görevlileri tarafından gerçekleştirilen şiddet kullanımudur. Bundan ayrı olarak gözaltı öncesinde veya gözaltı sırasında kötü muamele on; soruşturmaya konu edilmeyen kişisel bütünlüğe dönük tehdit yedi; cezaevinde uygunsuz tutulma ise üç ayrı olayda raporlanmıştır. Kaos GL, pozitif yükümlülüğün ihlalinin bir sonucu olan soruşturmama veya etkisiz soruşturma durumlarını da usul yönünden kişisel bütünlük hakkı ihlali olarak ele almaktadır.

Bir işkence metodu olan sözde onarım terapisi Türkiye'de yasak değildir ve kamuusal figürler tarafından açıkça olumlanmakta, bu yöndeki akademik yayınlar teşvik edilmektedir.

Bir diğer sistematik kişisel bütünlük hakkı ihlali ise cinsiyetin tanınması için transların beden bütünlüğüne dönük cerrahi müdahale ve endokrinolojik konsültasyon zorunluluğudur.

Veriler devlet tarafından paylaşılmasa da yenidoğan interseks bedenlere, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle cerrahi müdahaleler yapıldığı konusunda görüş birliği vardır.

3. Özgürlük ve Güvenlik Hakkı

2022 yılında bu başlık altında 571 LGBTİ+, ihlale maruz bırakılmıştır. Bu ihlallerin büyük kısmı, barışçıl toplantılara yapılan polis müdahaleleri sonucunda hak sahiplerinin gözaltına alınmasıyla gerçekleşmiştir. Onur yürüyüşleri, 17 Mayıs gibi

LGBTİ+ hareketinin tarihselliği içinde sembolik değere sahip günlerde yapılan etkinliklere katılanlar, şiddet kullanılarak gözaltına alındı.

En az on beş ayrı vakada gerçekleşen bu ihlaller sonucunda LGBTİ+'lar tutuklandı veya uzun sürelerle gereksiz ve yasadışı gözaltı işlemine maruz bırakıldı. Bir kısmı ev hapsi uygulamalarıyla özgürlüklerinden mahrum bırakıldı. Bu kişilerin bir kısmı, gönüllü olarak veya istihdama erişemediği için zorunlu olarak seks işçiliğine yönelen translardı ve aynı zamanda yaşam alanları da olan evlere polis tarafından yapılan baskınlar sonucunda gözaltına alındılar.

4. Özel Hayata Saygı Hakkı

2022 yılında bu başlıkta, yedi ayrı vakada dokuz LGBTİ+ hak ihlaline maruz bırakılmıştır. Ankara ve İstanbul Büyükşehir Belediyelerinin toplu ulaşım sistemlerinde atanmış cinsiyete göre sesli sinyal veren abone kartı okuyucuları; cinsiyet uyum süreci devam eden trans yolcuların belediyeler tarafından sistematik olarak hak ihlaline uğratılmasına yol açmıştır.

5. Seyahat etme, İkamet Etme ve Barınma Hakkı

2022 yılında sekiz ayrı vakada sekiz LGBTİ+ barınma hakkı ihlaline; dört ayrı vakada altı LGBTİ+ seyahat hakkı ihlaline uğramıştır.

Özellikle evden çalışan seks işçisi transların doğrudan veya ihbar üzerine kolluk güçleri tarafından yapılan operasyonlarda evleri basılmış ve mühürlenmiştir. İkamet yerleri çalıştıkları bu yerlerden farklı olmayan trans seks işçileri; kendilerine barınacak yer tahsis edilmemesi nedeniyle sokaklara terk edilmiş, imkanı olanlar ise yakınlarına sığınmıştır. Bu imkanlara sahip olmadığı için mühürlenmiş evlerinde barınmaya devam eden translar ise mühür bozma suçlamasıyla altı aydan üç yıla kadar cezalandırma tehdidi ile karşı karşıya kalmaktadır.

İkili cinsiyet sistemine göre yönetilen üniversite öğrenci yurtlarında trans kapsayıcı politikalar veya uygulamalar söz konusu değildir.

6. Üreme Hakkı

2022'de bu başlıkta sistematik ihlal, LGBTİ+'ların üreme hakkına erişimini sağlayacak politika veya kanun yokluğu şeklinde görünmeye devam etmiştir. Üreme yeteneğinden vazgeçmek istemeyen veya çocuk sahibi olmak isteyen translar ise ya yasal tanıma süreçlerini başlatmamak ya da üreme yeteneğinden vazgeçmek şeklinde onur kırıcı bir tercihe zorlanmaktadır. "Kısırlık şartı" olarak nitelenen bu şartın bir insan hakkı ihlali olduğu, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından verilen ihlal kararlarında da vurgulanan bir konu.⁶⁴

64 <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-172913%22%5D%7D>

Öte yandan trans olmayan LGBTİ+'ların da üreme haklarını güvence altına alan alternatif tıp yöntemlerine hala izin verilmiyor. Sperm nakli, taşıyıcı annelik veya yumurta donasyonuna dair bir yasal düzenleme mevcut değil.

7. Bilgi Edinme Hakkı

2022 yılında bu başlık altında bir ihlal raporlanmıştır. Kaos GL üçüncü kişilerin yapmış olduğu bilgi edinme başvurularına ve sonuçlarına erişememektedir. Kendi başvurularına aldığı yanıtlar üzerinden değerlendirme yapmaktadır. Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü'nün yanıtlaması istemiyle yapılan bilgi edinme başvurusunda Kaos GL; derneklere yapılan denetimlerde baz alındığı Genel Müdürlük tarafından açıklanmış olan risk değerlendirmelerine esas parametrelerin neler olduğunu genel müdürlüğe sormuş ancak genel müdürlükçe bilginin gizli olduğu belirtilerek talep reddedilmiştir.

8. İfade Özgürlüğü

2022 yılında bu başlık altında 55 ayrı vakada toplam 688 ihlal raporlanmıştır. Bu sayı, toplanma özgürlüğü kullanımının engellenmesi durumlarını da kapsamaktadır. Hak sahibinin sayısal olarak saptanabildiği olaylarda doğrudan ihlal sayısı verilebilmektedir. Bununla birlikte, bir toplantının idari makamlar tarafından yasaklanması gibi durumlarda özgürlüğü engellenen kişi sayısını tam olarak saptamak mümkün değildir. Dolayısıyla 688 ihlal buzdağının görünen kısmını bile tam anlamıyla temsil etmemektedir.

9. Çalışma Hakkı

2022 yılında bu başlık altında dokuz ayrı vakada 37 ihlal raporlanmıştır.

LGBTİ+'lar, LGBTİ+ olmayanlarla eşit istihdam koşullarına sahip değiller. Çalışma hayatında cinsel yönelim, cinsiyet karakteristiği veya cinsiyet kimliği temelli ayrımcılığı yasaklayan özel normlar bulunmazken, işverenler açısından eşit davranma yükümlülüğünü zorunlu tutan İş Kanunu'nun 5. maddesinin LGBTİ+'ları koruduğuna dair somut bir yargı kararı bulgulanmadı. Öte yandan istihdam edilenler açısından normatif düzlemde koruma hükmü varken işe alım aşamasında bu söz konusu değil.

İstihdama erişimde translara dönük eşitsizlik, görünürlüğe paralel şekilde artıyor.

Kaos GL Derneği ile Kadir Has Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma Merkezi'nin beş yıldır yürüttüğü araştırmalar 2022'de altıncı yılını doldurdu. Kamu çalışanı LGBTİ+'lar⁶⁵ ile özel sektör çalışanı LGBTİ+'lar⁶⁶ açısından durumu ayrı ayrı inceleyen raporlarda, temel bulgu, *istihdamda cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsiyet özelliklerine dayalı ayrımcılığın önlenmesi, LGBTİ+ çalışanların huzurlu ve verimli bir çalışma ortamına erişimdeki dezavantajlı konumlarının dönüştürülmesi, sosyal ve ekonomik hakların kullanılması konusunda eşitliğin sağlanabilmesi için hem hukuk politikası, hem kurumsal politikalar hem de sivil toplum örgütlerinin oluşturacağı stratejiler anlamında atılması gereken adımlar, yapılması gereken tartışmalar bulunduğuna işaret etmektedir.*

10. Sosyal Güvenlik Hakkı

Türkiye sosyal güvenlikteki ayrımcı uygulamalarına 2022 yılında da devam etti. Sosyal güvenlik sistemi LGBTİ+ çiftlerden, heteroseksüel çiftlerden aldığı primi almasına rağmen, prim ödemeleriyle oluşan sistemden yararlandırılmaları söz konusu olduğunda LGBTİ+'lara heteroseksüel çiftlere verdiği hizmeti vermemektedir. Başka bir ifadeyle evlilik eşitliğine veya medeni birlikteliklere izin vermeyen Türkiye'de heteroseksüel çiftler evlenmeleri halinde birbirlerinin sosyal güvenlik hakkına hem sağlık hizmetleri hem de emeklilik ücretleri bağlamında erişirken, nüfus kaydında atanmış cinsiyeti aynı olan kişilerce yaşanan birliktelikler bu haktan yoksun bırakılmaya devam ediliyor.

Kadın ve erkeklerin emeklilik haklarından yararlanmalarında kadın lehine alınan pozitif aksiyonlar; uyum sürecini nüfus kaydında henüz gerçekleştirilmeyen trans kadınlar için hala alınmıyor.

65 <https://kaosgldernegi.org/images/library/kamu-c-alis-anlari-2022.pdf>

66 <https://kaosgldernegi.org/images/library/o-zel-sekto-r2022.pdf>

Genelevlere kabul edilmeyen trans seks işçileri sosyal güvenlik hakkında yoksun çalışma koşullarına mecbur bırakılırken; bunun sonucunda malullük, meslek hastalığı gibi birçok sigorta koluna erişim imkanından da yoksun bırakılmaktadır.

11. Dernek Kurma ve Toplanma Hakkı

2022 yılı içerisinde bu başlık altında otuz iki ayrı olayda 573 ihlal bulgulanmıştır. Büyük kısmı toplu olarak gerçekleştirilen etkinliklere polislerin saldırması şeklinde gerçekleşen bu ihlallerin bir kısmı da toplantıların gerçekleştirilmesinin kamu idaresi tarafından yasaklanması şeklinde gerçekleşmiştir. ODTÜ, BOÜN gibi LGBTİ+'ların rektörlükler tarafından hedef alındığı üniversitelerde ihlaller, etkinliklere izin vermeme şeklinde de gerçekleşmiştir. BOÜN'de geçtiğimiz sene kapatılan kulüp yöneticilerinin açtığı dava reddedilirken, rektörlük LGBTİ+ içerikli sinema gösterimini yasaklanmasının ardından organizatör kulübün yöneticilerini görevden aldı.

İki dernek aleyhine açılan kapatma davası devam ederken, bir dernek ise LGBTİ+ hakları alanındaki paylaşımlarının ardından idari denetime maruz bırakıldı, bazı kamusal hizmetlere erişimi kısıtlandı.

İfade özgürlüğü kullanımı anlamına gelen toplanma eylemleri, mükerrerliğe yol açmayacak şekilde ifade özgürlüğü başlığında da raporlanmıştır. Benzer şekilde bir toplantının idari makamlar tarafından yasaklanması gibi durumlarda özgürlüğü engellenen kişi sayısını tam olarak saptamak mümkün olmadığından bu başlık altında verilen sayılar, gerçek ihlal sayısını vermemektedir.

12. Mülkiyet Hakkı

2022 yılında bu başlık altında altı ayrı olayda altı ayrı ihlal raporlanmıştır. İki vaka cinsel yönelim temelinde ayrımcılık nedeniyle ticari işletmenin faaliyeti engellenirken; Türkiye'de taşınmaz veya taşınır mal anlamında LGBTİ+'ların mülk edinmesi önünde yasal bir engel bulunmuyor; 2022 yılında bu yönde raporlanmış bir olgu da bulunmamakta. Bununla birlikte mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilebilecek, sosyal güvenlik hakkında kaynaklı pozisyonlara (Bkz. 10. Bölüm) erişim önündeki yasal engeller, LGBTİ+'lar açısından mülkiyet hakkına erişimin teorik ve pratik olarak engellenmesi anlamına gelmektedir. Ayrıca seks işçisi transların sahip oldukları evlerin fuhuş gerekçe gösterilerek mühürlenmesi de mülkiyet hakkına sistematik bir müdahale anlamına geldi.

Ayrıca LGBTİ+'ların miras hakkından yararlanmada uğradığı ayrımcı muamele⁶⁷ miras yoluyla mülk edinme hakkının kısıtlanması anlamı taşıyor.

⁶⁷ <https://kaosgldernegi.org/images/library/mirashukukubilginotu.pdf>

13. İtibarın Korunması Hakkı

2022 yılında bu başlık altında on iki ayrı vakada 24 ihlal raporlanmıştır. Yürütme gücünü kullanan Cumhurbaşkanlığı ve bakanlar ile parlamento çoğunluğunu oluşturan siyasi parti yöneticilerinin sürdürdüğü, zaman zaman nefret söylemi boyutuna ulaşan LGBTİ+ karşıtı açıklamalar; LGBTİ+'ların itibarının ihlaline neden olan negatif kamusal eylemlere sebep olduğu gibi üçüncü kişilerin LGBTİ+'lara dönük nefret söylemlerine de ilham kaynağı olmuştur.

Vicdani red hakkının tanınmamasının sonucu olarak retçi LGBTİ+'lar açısından zorunlu askerlikten kaçınma, yargılanma sonucunu doğuruyor. Bunun yerine atanmış cinsiyeti erkek olan LGBTİ+'lar bakımından askerlikten muaf tutulma talebi tercih edilen bir seçenek. Ancak bu uygulama sistematik olarak itibarın korunması hakkı ihlalleri içeriyor, LGBTİ+'ların bu talepleri ancak "psikoseksüel-cinsiyet bozukluğu" olarak ifade edilen tıbbi tanının talep edenlere konması halinde karşılanıyor.

Askeri hastanelerin kapanması ise sürecin yönetimini sağlık bakanlığı eliyle aile hekimlikleri ve bölge hastanelerine geçirdi. Hak odaklı bir standardın bulunmaması, hak örgütlerinin bulunmadığı şehir ve ilçelerdeki uygulamaları sivil toplumun görüş alanının dışına çıkarıyor. Millî Savunma Bakanlığı başvuru sayılarına ilişkin bilgi edinme taleplerine sistematik olarak olumsuz yanıt veriyor.

14. Bilimsel İlerlemelerden Yararlanma Hakkı

2022 yılı içerisinde bu başlık altında bulgularan spesifik bir ihlal bulunmamaktadır. Ancak, bu başlığa ilişkin kültürel ve sanatsal yaşama katılma hakkı, kültür-sanat alanındaki sansür uygulamaları ve semboller üzerindeki yasaklar nedeniyle 2022 yılında da sistematik olarak ihlal edilmiş, kamusal fonların toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken kültür, sanat ve akademik üretimlere aktarılmasının olanakları yaratılmamıştır. Akademik ifade özgürlüğü üzerindeki devlet baskısı nedeniyle bilimsel ilerleme de baskılanmaktadır.

Öte yandan geçtiğimiz sene yayımlanan raporda da belirtildiği üzere LGBTİ+'lara dönük sosyal medya uygulamaları üzerindeki erişim yasağı devam etmektedir. Türkiye'de GRINDR, HORNET gibi uygulamalar hala yasak. Anayasa Mahkemesi GRINDR ile ilgili bireysel başvuruyu 2015'ten bu yana karar bağlamış değil. Mahkemenin 2015'ten beri beklettiği 38 başvurudan biri de dünya üzerindeki milyonlarca erkek eşcinseli ilgilendiren bu uygulamanın kullanımı sonucuna yol açabilecek bu başvuru.⁶⁸

68 https://www.anayasa.gov.tr/media/8499/bb_2022_tr.pdf

15. Siyasi Katılım Hakkı

2022’de siyasi katılım hakkı iki ayrı vakada iki kere ihlal edilmiştir. Bakanlık ve başkanlıklar şeklinde örgütlenen Cumhurbaşkanlığı sekretaryası, LGBTİ+’ların var oluşunu inkar etmekteyken, merkezi otoritenin siyasi katılım kanallarını açması zaten beklenemez.

Buna karşılık LGBTİ+’lar açısından yerel yönetimler siyasi katılım için araçlar sunabilmektedir. Ne var ki gücün katı biçimde tek merkezde toplanmasına dayalı otoriteryan devlet yapısı bir yandan yerel yönetimleri merkezi idare karşısında zayıflatırken, öteki tarafta eşitlik birimleri, kent konseyleri gibi yapılar içindeki LGBTİ+ katılımına dayalı oluşumları ya engellemekte ya da bu oluşumları destekleyen yerel yönetimleri İçişleri Bakanlığı aracılığıyla baskı altına almaktadır.

16. Yabancıların Hakları

2022 yılı içerisinde Türkiye’de bulunduğu sırada hak ihlaline uğramış ve mülteci veya sığınmacı statüsünde olmayan bir yabancıyla ilgili ihlal, medya taramaları kapsamında bulunmadı.

17. Mültecilerin Hakları

Türkiye’nin İstanbul Sözleşmesinden çekilmesini protesto etmek için 2021 yılında katıldığı barışçıl gösteri nedeniyle haklarında sınır dışı kararı verilen İranlı mültecinin açtığı iptal davası 2022 yılında reddedildi.

Türkiye, *Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşme*’yi 5 Eylül 1961 sayılı Resmi Gazete’de yayımlayarak yürürlüğe soktu. Bununla birlikte sözleşmenin imzalanması aşamasında yayımlanan deklarasyonla kapsam “1 Ocak 1951’den önce Avrupa’da cereyan eden hadiseler” olarak çizilmiş, ilerleyen yıllarda deklarasyonunu Avrupa Konseyi üyesi ülkeler olarak revize etse de Türkiye, “Avrupa’dan gelenler” formülasyonundaki ana sınırlamayı kaldırmamıştır.

18. Sanık Kişilerin Hakları

2022 yılı içerisinde bu kapsamda bir hak ihlali raporlanmadı. Bununla birlikte özellikle “fuhuş için yer temini” suçunu düzenleyen TCK 227. Maddesinin, yer temin etmemesi ve kendisine ait mekanı kullanmasına rağmen trans seks işçilerine uygulanması, suçta kanunilik ilkesinin ihlaline yol açan yaygın bir yargısal pratik. Öte yandan medya taramalarında yer almaması nedeniyle veritabanımıza yansımada da Kaos GL’nin verdiği doğrudan danışmanlıklarda sanıkların usul

hukukundan kaynaklanan tanık gösterme, delil toplama veya toplatma, tanıklara soru yöneltme gibi birçok hakkı kısıtlandığı gözlemlenmektedir.

19. Tutuklu veya Mahpus Kişilerin Hakları

2022'de üç ayrı vakada üç hak ihlali gerçekleşmiştir. Her üç vaka aynı zamanda kötü muamele/işkence yasağı ihlali olarak da raporlanmıştır.

20. Sağlık Hizmetlerine Erişim Hakkı

2022'de iki ayrı vakada iki hak ihlali gerçekleşmiştir.

21. Eğitim Hakkı

2022'de üç ayrı vakada üç hak ihlali gerçekleşmiştir.

22. Evlenme veya Aile Kurma Hakkı

2022'de bu başlık altında bireysel hak ihlali yaşanmamaktadır. Bununla birlikte Anayasanın 41. maddesi ve Türk Medeni Kanununun mevcut yapısı, Türkiye'de evlilik eşitliği önünde sistematik ve yapısal bir engel teşkil etmektedir.

23. Mal ve Hizmetlere Erişim

2022'de iki ayrı vakada iki hak ihlali gerçekleşmiştir.

E. TAVSİYELER

Tavsiyelerimiz 2021 raporumuzdaki tavsiyelerden daha az değil. Yürürlükteki başkanlık sistemi, yürütme yetkisinin sadece cumhurbaşkanlığı makamında birleştiği bir model ortaya koyarak, geçmiş dönemde kendilerine siyasi sorumluluk da verilen bakanların bu rolünü birer sekretere dönüştürmüştür. Bu nedenle tavsiyelerimiz arasında yer alan muhatap olarak Cumhurbaşkanlığı Makamı; İçişleri, Adalet, Sağlık Bakanlığı veya Emniyet Genel Müdürlüğü gibi alt teşkilat olarak her türlü yürütme unsurunun asıl sorumlusu olarak değerlendirilmiştir.

Öte yandan bu tavsiyelerin sınırlı bir liste olmadığını, LGBTİ+'ların gerçek eşitliğinin ve haklara erişiminin sağlanmasının çok kapsamlı bir politikanın hayata geçirilmesi ile mümkün olabileceğini ayrıca belirtiriz.

1. Türkiye Büyük Millet Meclisine

- Yasama süreçlerine LGBTİ+ hak örgütlerini ilgisi ölçüsünde, uygun araçlarla dahil edin
- LGBTİ+ haklarını, dolayısıyla insan haklarını daraltma amacını taşıyan yasa ve anayasa tekliflerini reddedin
- Ayrımcılık üreten yasaları, Anayasanın 10. maddesine uygun olarak herkesin yasa önünde eşitliğini tesis edecek şekilde gözden geçirin
- İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin, Türkiye Cumhuriyeti tarafından 18 Nisan 2001 tarihinde imzalanan, Ayrımcılığın Genel Olarak Yasaklanmasına ilişkin 12 No'lu Ek Protokolünü onaylayın
- Türk Ceza Kanunu'nun "Nefret ve Ayrımcılık" başlıklı 122. maddesini, LGBTİ+'ları da ayrımcılığa karşı koruyacak şekilde değiştirin
- İfade özgürlüğünün ihlali aracına dönüşmüş bulunan TCK 216. maddeyi, amacına uygun ve nefret söylemini önlemeye hizmet edecek şekilde değiştirin
- Nefret saikiyle işlenen suçların cezalarını, aynı suçların basit hallerinden yüksek olacak şekilde ayırıştırın
- Cinsiyetin hukuken tanınması önünde bir engele dönüşen Türk Medeni Kanunu'nun 40. maddesinin beden bütünlüğüne ve üreme yeteneğine müdahaleyi zorunlu kılan yapısını öncelikle değiştirilerek maddeyi insan hakları standartlarına uygun hale getirin ve beyan sistemini güvence altına alın

- Homofobik ve transfobik nefretin odağı haline dönüşen medya organlarının devlet tarafından finansmanını sağlayan yasaları değiştirin
- İnsan haklarıyla ilgili meclis komisyon ve alt komisyonlarına işlerlik kazandırın
- TİHEK, Kamu Baş Denetçiliği gibi mekanizmaları birer insan hakkı mekanizmasına dönüştürün, bunları her türlü ayrımcılıkla mücadele için yetkilendirin
- Üniversitelerde yaygın şekilde uygulanan ayrımcılığın sona ermesi için Yükseköğretim Kanunu'nda sayılan ana ilkeleri insan hakları standartları ile uyumlaştırarak Anayasanın 10. maddesine uygun şekilde yeniden yazın

2. Cumhurbaşkanlığına

- Nefret söylemi üretmekten vazgeçin, Cumhurbaşkanlığına bağlı bakan ve bürokratların nefret söylemi üretmesini yaptırıma bağlayan kurallar koyun
- Kamu kurumlarına gönderilmiş LGBTİ+ dışlayıcı talimatları geri alın
- Valilikler aracılığıyla fiilen yasaklanmış bulunan toplanma ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı önündeki engelleri kaldırın
- Kolluk güçlerinin gökkuşağı bayrağı, trans bayrağı gibi LGBTİ+ var oluşunu sembolize eden ifade araçları üzerindeki fiili yasaklarını sonlandırın
- Kolluk güçlerinden kaynaklanan işkence ve kötü muamele ile mücadele için eylem planı oluşturun
- Kolluk güçlerinin kişilerin cinsiyet kimliği, cinsel yönelimlerinden kaynaklanan ayrımcı tutumlarını sonlandıracak düzenlemeler yapın
- Şikayet hakkının inkarına yol açan kolluk uygulamalarına son verin, bu hakka erişimi kolaylaştıracak önlemler alın
- Kolluk güçlerinin nefret suçlarıyla mücadele etmesi için özel mekanizmalar geliştirin
- Keyfi ve hak ihaline neden olacak şekilde gerçekleşen Kabahatler Kanunu ve Karayolları Trafik Kanunu ve Yönetmeliği uygulamalarını sonlandırın
- Evlerin keyfi şekilde kapatılmalarına karşı etkin itiraz prosedürleri getirin
- Ev kapatmaların kaçınılmaz olduğu durumlarda kişilerin barınma ihtiyacını güvence altına alın

- LGBTİ+'lara dönük nefret içeren eylem ve söylemleri kayıt altına alın ve kamuoyuna açıklayın
- İstanbul Sözleşmesini yeniden yürürlüğe sokun
- Üst düzey kamu görevlileri dahil kamu görevlilerinin nefret söylemi ve ayrımcı dil üretme ve yaymalarını önleyici kurallar getirin ve buna ilişkin disiplin mekanizmaları geliştirin
- LGBTİ+'lara dönük nefret söylemini ve nefret eylemlerini kınayın
- Sivil toplumla işbirliği içinde kamu görevlilerinin ayrımcılığı yasaklayan ve eşitliği sağlayan kuralları ne şekilde hayata geçirebilecekleri konusunda rehber olacak meslek içi eğitimler düzenleyin
- Seks işçisi transların kayıtlı çalışmaları önündeki fiili engellere son verin, onları sisteme dahil ederek sosyal haklarını güvence altına alın
- Dernekleşme özgürlüğü önünde engele dönüşmüş denetime ilişkin uygulamalara son verin, Venedik Komisyonunun değerlendirmeleri kapsamında kuralları revize edin
- Çalışma yaşamındaki homofobik ve transfobik ayrımcılıkla mücadele için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına görev tanımı yapın; bu alandaki ayrımcılıkla istihdama erişimi de dahil edecek şekilde mücadele edin
- Anayasanın 10. maddesindeki kanun önündeki eşitlik hükmü kapsamında LGBTİ+'ların sosyal yardım ve sosyal destek programlarına erişimi önünde idareden kaynaklanan engelleri kaldırın
- Kamu hastanelerinde gerçekleştirilen cinsiyet uyum operasyonlarının standartlarını yükseltin
- Asker alma süreçlerindeki ayrımcı ve homofobik/transfobik uygulamalara son verin
- Cezaevlerindeki LGBTİ+ mahpus ve tutukluların yaşam standartlarını yükseltin ve ayrımcı uygulamalara son verin
- Üniversitelerdeki ayrımcı uygulamaların sonlanmasını sağlayacak düzenlemeler yapın, mezun transların diploma ve transkript gibi meslek hayatlarında kullandıkları güncel belgeler üzerindeki isim değişikliği prosedürlerini kolaylaştırın, bu değişikliklerin geçmişte çağrıştıracak versiyonlarını ortadan kaldırın
- Hakim ve savcılara verilecek eğitimlerde LGBTİ+ hakları ve genel olarak ayrımcılığın önlenmesine ilişkin içeriklere yer verin

3. Uluslararası Paydaşlara

a. Avrupa Konseyine

- Türkiye'nin LGBTİ+ haklarına saygı göstermesi için İnsan Hakları Yüksek Komiseri tarafından yapılan çağrıların etkili şekilde takibini sağlayın
- Türkiyeli yetkililerin nefret söylemlerini her fırsatta ve basın önünde kınayın
- İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi tarafından verilen LGBTİ+ haklarına ilişkin bütün kararların üye devletlerde de uygulanmasını sağlayacak mekanizmaları hayata geçirin
- Bakanlar Komitesinin LGBTİ+ hakları ve genel olarak ayrımcılığa ilişkin tavsiye kararlarının etkili şekilde uygulanması için çaba gösterin
- Türkiye Cumhuriyeti ile kurulan her türden iletişimde LGBTİ+ haklarının yaygın olarak ihlal edildiğine ilişkin raporlara dikkat çekerek yetkileri bu konudaki Konsey standartlarına uygun hareket etmeye çağırın
- Türkiye'deki yargı organları ile yürütülen ortak eğitim projelerinin içeriklerine LGBTİ+ hakları alanındaki konsey standartlarının da yer alması için gerekli düzenlemeleri yapın
- Parlamenterler Meclisi'nin izleme süreçlerinde LGBTİ+ hakları ile ilgili bilgileri çoğaltın ve derinleştirin
- Ortak toplantı ve basın demeçlerinde LGBTİ+ haklarının Avrupa Konseyi açısından bir ortak değer olduğunu vurgulayın
- Konseyin organlarının Türkiye'de LGBTİ+ hakları ile ilgili tavsiyelerinin etkin takipçisi olun

b. Avrupa Birliğine

- Türkiyeli yetkililerin nefret söylemlerini her fırsatta ve basın önünde kınayın
- İnsan haklarının evrenselliği ışığında insan haklarının, jeopolitik konularda bir unsur olarak ele alınmasını reddedin
- Homofobik/transfobik üniversitelerin işbirliği protokollerini iptal ederek buradaki öğrencilerin üniversiteler aracı kılınmaksızın programlardan yararlanmasının araçlarını yaratın
- Fon sağladığınız kamu kurumlarının LGBTİ+ hakları açısından durumunu ölçecek kriterler geliştirin
- Bir Avrupa Konseyi organı olan İrkçılığa ve Ayrımcılığa Karşı Avrupa Komisyonunun izleme raporlarında yer alan tespitlerin ve tavsiyelerin sözcüsü olun

F. SONUÇ

Türkiye Cumhuriyeti devleti, 2013 Gezi eylemleri ile birlikte ifade özgürlüğünü baskı altında tutmayı sistematik hale getirdi. 2016 darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL çok kısa süre içerisinde ilan edilme amacı dışında kullanılarak sivil topluma karşı silah olarak kullanıldı.

Açık olarak belirtmeliyiz ki, siyasal muhalefeti bir yana koyarsak, toplumsal muhalefetin diğer bileşenlerinin mücadelelerini not etmekle birlikte, ayakta kalan iki hareketinden biri kadın hareketi diğeri ise LGBTİ+ hareketidir. Sendikalar, meslek kuruluşları, diğer sivil toplum kuruluşları dahil bir bütün olarak toplumsal muhalefet devletin yasaklamalarına sokakta itiraz edemez hale gelmişken LGBTİ+ hareketi nefretle mücadele etmeye, 17 Mayıs ve onur yürüyüşlerinde bu yasaklamalara karşı anayasayı ve anayasal haklarını savunmaya devam etmiş ve kendisini sokakta ifade etmeye devam etmiştir. Okumuş olduğunuz bu rapordaki insan hakları ihlallerinin ifade özgürlüğüne ilişkin kısmının büyük ölçüde bu itiraz etme halinin sonuçları olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

LGBTİ+ hak örgütleri ise sivil hayatın kesilemeyen damarıdır.

Ancak LGBTİ+'lara dönük hak ihlalleri yalnızca ifade özgürlüğü ihlallerinden ibaret değildir. Yıllar geçtikçe ihlaller çeşitlenmekte, baskı artmakta, LGBTİ+ haklarını getirilen sınırlama ve yasaklamalar sistematik bir hal almaktadır.

LGBTİ+'lara dönük ihlal raporu, Türkiye'nin insan hakları raporudur ve kısa bir özetidir. Bu kısa özet, önceki yılların ihlal raporlarıyla karşılaştırmalı olarak incelendiğinde görülmemektedir ki Türkiye derin bir insan hakları krizi yaşamaktadır, sorunlar artmaktadır ve mağdurlaştırılmış başlıca kimliklerden biri de şüphesiz LGBTİ+ kimliğidir.

Ancak bu ihlallerin artması LGBTİ+ hareketinin kitleselleşerek mobilize olmasına engel olamamıştır. Üstelik bu kitleselleşme süreci, içine diğer toplumsal muhalefet öğelerini katarak gerçekleşmektedir. LGBTİ+'ların hakları konusundaki meşru ısrarı ve inadı, nefret odaklarını asıl öfkelen diren durumdur.

Öte yandan Türkiye'nin en muhafazakar kentlerindeki nefret yürüyüşlerine katılım bile belirli bir seviyenin üstüne çıkamamıştır.

Özetle baskılar LGBTİ+'ları yıldıraramamıştır.

KAYNAKLAR

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
1.	03.01.2022	Link	Fiziksel saldırı ve sonrasında karakolda nefret	Aydın	Fiziksel şiddeti, kollukta psikolojik taciz, kollukta nefret söylemi	Kişisel Bütünlük Hakkı (2), İtibarın korunması hakkı
2.	12.01.2022	Link	Rutin Gözaltı (1)	Aydın	Haksız gözaltı (1), sözlü taciz, hakaret, tehdit	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, itibarın korunması hakkı
3.	14.01.2022	Link	Rutin Gözaltı (1)	Aydın	Haksız gözaltı (1), sözlü taciz, hakaret, tehdit	Kişi Özgürlüğü Hakkı
4.	16.01.2022	Link	Trans kadına nefret cinayeti	İzmir	Nefret Cinayeti	Yaşam Hakkı
5.	21.01.2022	Link	Polisten yurttaşa: Seni korumak zorunda değilim	İzmir	Fiziksel şiddet, hakaret, şikayet hakkının reddi, nefret söylemi, karakolda uzun süre bekletme	Kişisel Bütünlük Hakkı, itibarın korunması hakkı
6.	22.01.2022	Link	IF Performance Hall Ankara'dan ayrımcılık	Ankara	Cinsel yönelim nedeniyle hizmet satışının reddi	Mal/Hizmete Erişim Hakkı
7.	29.01.2022	Link	Cumhurbaşkanlığından fobik genelge	Türkiye	Sansür, yayın kısıtlaması	İfade Özgürlüğü
8.	02.02.2022	Link	Transa sokakta saldırı	İstanbul	Fiziksel şiddet	Kişisel Bütünlük Hakkı
9.	02.02.2022	Link	İstanbul sözleşmesi eylemine katılım sonrası verilen Sınırdışı kararına itiraza ret	Denizli	Sınırdışı etme, barışçıl eylem nedeniyle yaptırım	Mültecilerin hakları, ifade özgürlüğü
10.	08.02.2022	Link	Eşcinsel çift mekandan atıldı	İstanbul	Cinsel yönelim nedeniyle hizmet satışının reddi	Mal/Hizmete Erişim Hakkı
11.	2/15/2022	Link	Haraç çetesi translara musallat oldu	İstanbul	Fiziksel şiddet, tehdit	Kişisel bütünlük hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
12.	16.02.2022	Link	Haraç çetesinden gasp girişimi	İstanbul	Yaralama, yağma	Kişisel bütünlük hakkı, mülkiyet hakkı
13.	2/21/2022	Link	Sincan'da parti panosuna saldırı	Ankara	Mala zarar verme, ifade aracını engelleme	ifade özgürlüğü, mülkiyet hakkı
14.	3/2/2022	Link	TTM'ye kapatma davası	İstanbul	Kapatma davası	Toplanma/Dernek Kurma hakkı
15.	3/4/2022	Link	Barbaros Şansal'a etkinlik iptali	Urfa	Performans yasağı	İfade Özgürlüğü
16.	3/7/2022	Link	Barışçıl gösteriye ceza davası	Eskişehir	Yargısal taciz	İfade Özgürlüğü
17.	3/7/2022	Link	Eskişehir Cezaevinde neler oluyor	Eskişehir	Hakaret, fiziksel şiddet, uygunsuz tutulma koşulları	Kişisel bütünlük hakkı, mahpus kişilerin hakları
18.	3/11/2022	Link	“Seni öldüreceğiz, kimse cesedini bulamayacak”	İstanbul	Alıkoyma, kaçırma, tehdit,	Kişisel bütünlük hakkı, itibarın korunması hakkı
19.	3/14/2022	Link	Derneklerin katılma talebi reddedildi	İzmir	Yargılamaya katılma hakkının inkarı	Kişisel bütünlük (Usul boyutu)
20.	3/17/2022	Link	Toplu taşımada ayrımcılık	Ankara	Özel bilginin kamusallaşması, seyahat engeli	Özel hayata saygı hakkı, seyahat hakkı
21.	05.04.2022	Link	Aydın'da LGBTİ+'lara CB'ye Hakaret Davası	Aydın	İfadeye ceza davası	İfade Özgürlüğü
22.	4/7/2022	Link	Seks işçisi transa operasyon	Aydın	Eve operasyon, gözaltı (1)	Çalışma hakkı/barınma hakkı/Kişi özgürlüğü
23.	4/7/2022	Link	Seks işçisi transa operasyon	Aydın	Eve operasyon, gözaltı (1)	Çalışma hakkı/barınma hakkı/Kişi özgürlüğü
24.	4/7/2022	Link	Seks işçisi transa operasyon	Muğla	Eve operasyon, gözaltı (1)	Çalışma hakkı/barınma hakkı/Kişi özgürlüğü
25.	4/7/2022	Link	Seks işçisi transa operasyon	Muğla	Eve operasyon, gözaltı (1)	Çalışma hakkı/barınma hakkı/Kişi özgürlüğü
26.	4/7/2022	Link	Seks işçisi transa operasyon	Muğla	Eve operasyon, gözaltı (1)	Çalışma hakkı/barınma hakkı/Kişi özgürlüğü
27.	4/14/2022	Link	İdare mahkemesinden BÜLGBTİ'ye red	İstanbul	Kulüp kapatma	Dernek kurma hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
28.	4/15/2022	Link	Derneğe kapatma davası	İstanbul	Kapatma davası	Dernek kurma hakkı
29.	20.04.2022	Link	Hormon ilacı erişim sıkıntısı	Türkiye	İlaç temininde sorun	Sağlık hakkına erişim
30.	4/29/2022	Link	Alsancak'ta bekçi baskısı	İzmir	Hakaret, psikolojik taciz	Kişisel bütünlük hakkı, itibarın korunması hakkı
31.	5/3/2022	Link	Mağdurlar hep travesti (29 ihlal)	İstanbul	İdari para cezası	Çalışma hakkı
32.	5/3/2022	Link	Trans kadınlara polis saldırısı (5 ihlal, 1 sağlık hakkı ihlali)	İzmir	Fiziksel şiddet, hukuka aykırı ev arama, tıbbi yardımın engellenmesi	Kişisel bütünlük hakkı, özel hayata saygı hakkı, sağlık hakkı
33.	5/4/2022	Link	Karakolda yerleri yalattı	İstanbul	Fiziksel şiddet, hakaret, işkence/kötü muamele, gözaltı (1)	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, itibarın korunması hakkı
34.	20.05.2022	Link	Boğaziçi Rektörlüğünden yürüyüş yasağı	İstanbul	Barışçıl eylemin idari olarak yasaklanması	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
35.	5/20/2022	Link	Boğaziçi Üniversitesinde polis şiddeti (70 ihlal)	İstanbul	Barışçıl eylemin fiili olarak yasaklanması, darp, gözaltı (70)	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
36.	5/28/2022	Link	Cezaevinde sistematik hak ihlali	Gaziantep	Cezaevinde tecrit	İşkence/kötü muamele yasağı, mahpus hakları
37.	6/5/2022	Link	Kadıköy'de LGBTİ+lara Polis Çemberi (11 ihlal)	İstanbul	Ters kelepçe, gözaltı (11), barışçıl eylemin yasaklanması	İfade Özgürlüğü/ Kişisel Bütünlük/Kişi Özgürlüğü
38.	6/8/2022	Link	Mükremin Zengin'e soruşturma	İstanbul	Performans yasağı	İfade Özgürlüğü
39.	6/10/2022	Link	Polis öğrencilere plastik mermiyle saldırdı	Ankara	Barışçıl eylemin fiili olarak yasaklanması, kötü muamele, gözaltı (36)	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
40.	6/11/2022	Link	Tıp Merkezine transfobik mühür	İstanbul	Hastane mühürleme	Çalışma hakkı/mülkiyet hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
41.	6/12/2022	Link	Valilik Anayasal hakkın kullanımını sağlamıyor	Çanakkale	Barışçıl eylemin yasaklanması	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
42.	6/17/2022	Link	ODTÜ Rektörlüğünün LGBTİ+ tahammülsüzlüğü	Ankara	Etkinlik yasağı	İfade Özgürlüğü/eğitim hakkı
43.	6/17/2022	Link	Piknik yasağı, linç çağırısı serbest	İstanbul	Piknik yasağı	İfade Özgürlüğü/Kişisel Bütünlük
44.	6/18/2022	Link	Antep Valisi Anayasayı yok sayıyor	Antep	Yürüyüş yasağı	İfade Özgürlüğü
45.	6/20/2022	Link	Datça Kaymakamlığından yasaklama	Muğla	Genel yasaklama	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
46.	6/20/2022	Link	Kadıköy Kaymakamlığından yasaklama	İstanbul	Genel yasaklama	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
47.	6/20/2022	Link	Beyoğlu Kaymakamlığından yasaklama	İstanbul	Genel yasaklama	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
48.	6/21/2022	Link	Datça'da etkinliğe polis saldırısı	Muğla	Barışçıl eylemin fiili olarak yasaklanması, darp	Kişisel bütünlük hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
49.	6/22/2022	Link	Ölüm tehditlerine Valilik duyarsız	Antep	Tehdit	Kişisel Bütünlük Hakkı
50.	6/24/2022	Link	Valilikten yasaklama	Eskişehir	Genel yasaklama	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
51.	6/24/2022	Link	Valilikten yasaklama	İzmir	Genel yasaklama	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
52.	6/25/2022	Link	Valilikten metro yasağı	İstanbul	Metro duraklarını kapatma	Seyahat Özgürlüğü
53.	6/26/2022	Link	Kolluk saldırısı ve kitlesel gözaltı (373)	İstanbul	Barışçıl eylemin fiili olarak yasaklanması, darp, gözaltı (373)	Kişisel bütünlük hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
54.	6/26/2022	Link	Polis bayrağa el koydu	İstanbul	Elkoyma	İfade Özgürlüğü/Mülkiyet Hakkı
55.	6/26/2022	Link	Polisten bölgesel abluka	İstanbul	Ablukaya alma	Seyahat Özgürlüğü

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
56.	6/26/2022	Link	Yürüyüş hakkını kullananlara gözaltı (12)	İzmir	Barışçıl eylemin fiili olarak yasaklanması, kötü muamele, gözaltı (12)	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
57.	6/26/2022	Link	Onur yürüyüşüne polis engeli	Antalya	Yürüyüş yasağı	İfade Özgürlüğü
58.	01.07.2022	Link	RTÜK'ten klip yasağı	Türkiye	Sansür	İfade Özgürlüğü
59.	03.07.2022	Link	Yürüyüş hakkını kullananlara gözaltı (10)	Eskişehir	Barışçıl eylemin fiili olarak yasaklanması, kötü muamele, gözaltı (10)	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
60.	03.07.2022	Link	Koray Başar'a saldırı	Ankara	Fiziksel şiddet	Kişisel Bütünlük Hakkı
61.	7/4/2022	Link	Radikallerden onur yürüyüşüne saldırı çağırısı	Ankara	Tehdit	Kişisel bütünlük hakkı (usul), ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
62.	05.07.2022	Link	Yürüyüş hakkını kullananlara gözaltı (42)	Ankara	Barışçıl eylemin fiili olarak yasaklanması, kötü muamele, gözaltı(42)	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
63.	13.07.2022	Link	Trans kadınlara bekçi şiddeti (5)	İzmir	Kötü muamele, gözaltı (5), hakaret	Kişisel bütünlük hakkı, kişi özgürlüğü hakkı, itibarın korunması hakkı
64.	7/17/2022	Link	Kadıköy'de Şüpheli cinayet	İstanbul	Cinayet	Yaşam Hakkı (Usul boyutu)
65.	7/17/2022	Link	Yeldeğirmeninde sivil saldırı	İstanbul	Fiziksel şiddet, hakaret	Kişisel bütünlük hakkı, itibarın korunması hakkı
66.	21.07.2022	Link	Basın açıklamasına polis ablukası	İstanbul	Polis ablukası, tehdit, hakaret	İfade özgürlüğü, itibarın korunması hakkı, kişisel bütünlük hakkı
67.	22.07.2022	Link	LGBTİ+ saldırıya uğradı	Eskişehir	Fiziksel şiddet	Kişisel Bütünlük Hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
68.	7/25/2022	Link	Cinsiyet kimliği nedeniyle ev kiralamaktan kaçındı	İzmir	Cinsiyet kimliği nedeniyle hizmet satışının reddi	Mal/Hizmete Erişim Hakkı, barınma hakkı
69.	26.07.2022	Link	Mersin Valiliğinden genel yasaklama kararı	Mersin	Genel yasaklama	İfade Özgürlüğü/Toplanma hakkı
70.	7/26/2022	Link	Boğaziçi Rektörlüğünden gösterim yasağı ve klüp yönetimine azil	İstanbul	Etkinlik yasağı, haksız görevden alma	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
71.	8/4/2022	Link	Etkinliklere polis ablukası	Mersin	Etkinliklere polis tacizi	İfade Özgürlüğü/Toplanma hakkı
72.	05.08.2022	Link	Konserinde gökkuşağı bayrağı açanlara saldırı (2)	İstanbul	Konser sırasında fiziksel saldırı	Kişî Güvenliği Hakkı
73.	8/13/2022	Link	İki kız karakterin yakınlıklarını sahnelere RTÜK cezası	Türkiye	Sansür uygulanmaması nedeniyle para cezası	İfade Özgürlüğü
74.	17.08.2022	Link	Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünden Bilgi Talebine red	Türkiye	Bilgi saklama	Bilgi edinme hakkı, ifade özgürlüğü
75.	31.08.2022	Link	İzmir Barosuna Ali Erbaş davası	İzmir	Yargısal taciz	İfade Özgürlüğü
76.	18.09.2022	Link	LGBTİ+ dostu paylaşım yapan sanatçıya konser iptali	Çorum	Performans yasağı	İfade Özgürlüğü
77.	19.09.2022	Link	Nefret cinayeti	Denizi	Nefret Cinayeti	Yaşam Hakkı
78.	19.09.2022	Link	Brandweek'ten Eşcinsel İmama Yasak	İstanbul	Performans yasağı	İfade Özgürlüğü
79.	9/21/2022	Link	Bakanın korumasından gökkuşağı şemsiyesine müdahale	Trabzon	Gökkuşağı temalı eşyaya sansür	İfade Özgürlüğü

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
80.	9/24/2022	Link	Hakime HORNET soruşturması	Türkiye	HORNET uygulamasına üyeliği nedeniyle soruşturma	Özel hayata saygı hakkı
81.	9/29/2022	Link	Özel hayatı ifşa oldu, bir darbe de devlet vurdu	Zonguldak	Şantaj, açığa alma, özel hayatın istem dışı alenileşmesi	Kişisel bütünlük hakkı, özel hayata saygı hakkı, çalışma hakkı
82.	10/3/2022	Link	Saldırganın ifadesi yeterli görüldü, transin evi mühürlendi	İzmir	Ev kapatma	Barınma hakkı/Çalışma Hakkı/Özel hayat hakkı
83.	10/4/2022	Link	Bakandan sansür açıklaması	Türkiye	Sembol üzerinde yasak	İfade özgürlüğü
84.	10/4/2022	Link	LGBTİ+ öğrenciler yurtlar hizmetinden yararlanamıyor	Türkiye	Yurt hakkının inkarı	Barınma Hakkı/Eğitim Hakkı
85.	10/6/2022	Link	Festivalde homofobik saldırı	Mersin	Fiziksel şiddet	Kişisel bütünlük hakkı (usul), ifade özgürlüğü, toplanma hakkı
86.	10/11/2022	Link	Trans kadının mahrem bilgisi afişlerde	Manisa	Özel bilginin kamusallaşması	Özel hayata saygı hakkı
87.	10/12/2022	Link	Festival açılışına polis baskını	İstanbul	Etkiliğe polis baskını	Toplanma/Dernek Kurma hakkı
88.	10/12/2022	Link	Önce sivil şiddeti, sonra polis şiddeti (8)	İstanbul	Fiziksel şiddet, gözaltı (4)	Kişisel bütünlük hakkı
89.	10/15/2022	Link	Üniversiteden etkinlik iptali	İstanbul	Etkinlik yasağı	İfade Özgürlüğü/Toplanma hakkı
90.	10/19/2022	Link	Yürüyüş hakkını kullananlara ceza davası (8)	Eskişehir	Yargısal taciz	İfade Özgürlüğü
91.	10/21/2022	Link	ODTÜ Yurtlar Yönetmeliğine homofobik ayar	Ankara	İfade özgürlüğü hakkının güvencelerini azaltan yasa veya politikanın yürürlüğe sokulması	İfade Özgürlüğü

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
92.	10/24/2022	Link	Toplu taşımada ayrımcılık (3)	Ankara	Özel bilginin kamusallaşması, seyahat engeli	Özel hayata saygı hakkı, seyahat hakkı
93.	11/3/2022	Link	Ayrımcı TİHEK'ten ayrımcı karar	Afyon	Cezaevinde tecrit	İşkence/kötü muamele yasağı, mahpus hakları
94.	11/6/2022	Link	Nefret mitingi afi-şi KYK yurdunda	İzmir	Kamu kurumunda nefret söylemi	İtibarı korunması hakkı, kişisel bütünlük hakkı
95.	11/7/2022	Link	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Birimi Yönetmeliğine red	Denizli	Siyasi katılım hakkının yerine getirilmemesinin örneği	Siyasi katılım hakkı
96.	11/11/2022	Link	Trans kadına sokak ortasında gasp	Bilinmiyor	Yaralama, yağma	Kişisel bütünlük hakkı, mülkiyet hakkı
97.	11/16/2022	Link	Kadıköy Kaymakamlığından yasaklama	İstanbul	Etkinlik yasağı	İfade Özgürlüğü/Toplanma hakkı
98.	11/23/2022	Link	Strange World'ün Türkiye'de gösterimi engellendi	Türkiye	Sansür	İfade Özgürlüğü
99.	11/30/2022	Link	Eskişehir onur yürüyüşü iptal kararının iptali istemine red	Eskişehir	Barışçıl eylemin idari olarak yasaklanması	İfade Özgürlüğü/Toplanma hakkı
100.	12/12/2022	Link	Boğaziçi onur yürüyüşüne ceza davası (70)	İstanbul	Yargısal taciz	İfade Özgürlüğü
101.	12/1/2022	Link	Nilüfer Kent Meclisine devlet destekli sivil baskını	Bursa	Etkinliğe devlet destekli sivil baskını	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
102.	12/2/2022	Link	Nilüfer Belediyesi Toplumsal Cinsiyet Atölyesi soruşturması	Bursa	İdari taciz	Toplanma/Dernek kurma hakkı, ifade özgürlüğü
103.	12/3/2022	Link	Resim yarışmasına Valilik engeli	Bursa	Etkinlik yasağı	İfade Özgürlüğü/eğitim hakkı
104.	12/5/2022	Link	Müziyene nefret saldırısı	İzmir	Fiziksel şiddet	Kişisel bütünlük hakkı

Sıra	Tarih	Link	Olay	Yer	Olgu	İhlal
105.	12/7/2022	Link	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği birimi kurulması önerisine ret	İstanbul	Siyasi katılım hakkının yerine getirilmemesinin örneği	Siyasi katılım hakkı
106.	12/10/2022	Link	Tiktok çekimi sırasında saldırıya uğrafi	Bilinmiyor	Fiziksel şiddet, hakaret	Kişisel bütünlük hakkı, itibarın korunması hakkı
107.	12/10/2022	Link	Üniversiteden etkinlik iptali	Kayseri	Etkinlik yasağı	İfade Özgürlüğü/Toplanma hakkı
108.	12/16/2022	Link	Gökkuşuğu bayrağı paylaşan gazete-ciyeye dava	İstanbul	Yargısal taciz	İfade Özgürlüğü
109.	12/23/2022	Link	Trans kadına yağma	Diyarbakır	Yağma tedavi hakkının inkarı	Kişisel Bütünlük Hakkı, Sağlık hakkı,
110.	12/23/2022	Link	LGBTİ+ gruba hakaret ve şiddet (6)	Ankara	Fiziksel şiddet, hakaret	Kişisel bütünlük hakkı, itibarın korunması hakkı
111.	12/26/2022	Link	Üniversitedeki çevrimiçi etkinliğe siber tehdit	İstanbul	Siber tehdit	İfade Özgürlüğü/Toplanma hakkı
112.	12/29/2022	Link	Gökkuşuğu şemsiyeli işletme dekoruna Yeni Akit ayarı	Niğde	Sembol üzerinde yasak	ifade özgürlüğü, mülkiyet hakkı
113.	2/25/2022	Link	Darp edilen trans kadın baygın halde ormana bırakıldı	İzmir	Fiziksel şiddet	Kişisel bütünlük hakkı
114.	1/1/2022	Link	Onur yürüyüşü paylaşımına dernekler denetimi ve sonrasında özel hizmet sunucusu tarafından hizmet satışından kaçınma	Bilinmiyor	Rutin dışı denetim, hizmet satışının reddi	Dernek kurma hakkı, toplu olarak bulunulmayan yerlerde hizmet satışının reddi

